БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ! 44-дэхи жэлээ гараба.

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 279 (11265) | 1966 оной ноябриин 26, суббото | Сэн 2 мүнгэн

БУЛАГАЙ ФЕРМЭ ТҮРҮҮТЭЙ

ПЕТРОПАВЛОВКА. (**Телефоноор абтаба**). Совет засагай 50 жэлэй ойдо дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ колхозоймнай hаалишад эдэбхитэйгээр хабаадалсажа байнхай. Малай үбэлжэлгын харюусалгатай саг ороошье hаа, малшад ажалаа hайнаар эмхидхэжэ, жэлэйнгээ түсэбые хоёр hараар уридшалан дүүргэбэ. Бүхыдөө 7800 центнер hү худалдаха түсэбэй орондо 7900 гаран центнер гүрэндэ тушаагдаа.

Илангаяа Булагай фермынхид hайнаар ажаллажа байгша. Эндэхид hүүлшын хоёр hарада колхозой правлениин, партийна комитедэй дамжуулгын Улаан туг алдангүйгөөр барижа ябана. hүүлшын мэдээгээр булагайхид 2485 центнер hү гүрэндөө худалдажа, жэлэйнгээ түсэбые 600 гаран центнерээр үлүүлэн дүүргэнхэй.

Ажалай амжалта туйлаха хэрэгтэнь коммунистнууд түрүү зэргэдэ ябажа, хүдэлмэри дээрээ үльгэр жэшээ харуулан хүдэлдэг. Тусхайлан хэлэхэдэ, фермын түрүү hаалишан коммунистка Надежда Сычева 24 үнеэ даажа байна. Тэдэнээ hайнаар харууhалжа, жэлэй эхинhээ хойшо арба hарын туршада хамта 33 мянгаhаа үлүү гэхэ гү, али үнеэн бүриhөө 1581 килограмм hү hаагаа. Мүн партиин гэшүүн Антонида Гонтова магтаалтайгаар ажаллажа байдаг.

Булагай фермынхид зоотехническэ заабаринуудые нарниаар сахижа, ажалаа зүбөөр эмхидхэнэ. Коммунист нүхэр Князькин фермые даагшаар ажаллажа байхадаа, hаалишад, малшадай дунда тодорхой зорилгонуудые табижа, мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлнэ. «hү hааляар хододоо түрүү ябахабди, Улаан тугаа алдахагүйбди» гэжэ энэ фермынхид мэдүүлнэ.

С. БАИНОВ,
Зэдын Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой парткомой секретарь.

ХҮН—ХҮНЭЙ НҮХЭР

ХАНИ НҮХЭСЭЛ! Ямар hайхан, гүн удхатай үгэнүүд бэ! Туяаржа байhан наранайшье элшэhээ дулаахан, түрэhэн эхын сэдьхэл мэтэ зөөлэхэн. Нэгэ үзэл сурталда батаар этигэhэн, олоной түлөө тэгүүлhэн хамтын эрмэлзэлгэтэй, бэе бэеэ hайнаар ойлгоhон, энхэрэл, анхаралай арюун мэдэрэлээр холбогдоhон хүнүүдэй хани нүхэсэл «уhандашье шэнгэхэгүй, галдашье шатахагүй»» гэжэ хэлсэдэгынь тон зүб. «Ажал, адли эрхэ, эрхэ сүлөө» гэhэн уряануудhаа «хани нүхэсэл, хани барисаан» гэжэ үгэнүүдэй заахашье дутуугүй удха шанартайнь хэндэшье мэдээжэ ёhотой.

Совет хүнүүдтэ харша буржуазна обществодохи харилсаанай гол ёhоной зарим дүримүүдые харахада иимэ: «Ши ондоо хүниие тононо гүш, али нүгөөдэш шамайе тононо тү», «Хүн хүндөө шоно мэтэ дайсан» Эдэ шэрүүн hургаал, заабариин hуурижадаг газарта ямар тиимэ гайхалтай hайхан хани нүхэсэл, хани барисаан байба гээшэб! Совет хүнүүдэй хоорондохи харилсаае гэршэлhэн, тэрэниие тодоор харуулhан үгэнүүд ямар hайхан бэ, зүрхэ сэдьхэлдэ хэды дүтэб: «Нэгэн бултанайнгаа түлөө. булта нэгэнэйнгээ түлөө», «Хүн хүндөө хани, нүхэр, аха дүү». Энэ хадаа социалис обществын гэшүүдэй харилсаанай гол ёhон болоно бшуу. Эдэ үгэнүүд мүнөө бодото удхаяа ажабайдал, үдэр бүриин хэрэг ажал, харилсаанда олодог байха юм.

«Хүн хүндөө хани, нүхэр, аха дүү». Советскэ Союзай Коммунис партиин Программа соо эдэ үгэнүүд аржытар бэшээтэй. Коммунизм байгуулалсажа байгаа мүнөөнэй хүн бүхэнэй түхэл шэнжын нэгэниинь хани нүхэсэл болонол.

Хүниие хүндэлхэ, тэрээндэ хүн шэнгеэр хандаха. Энэ ёhо гурим гээшэ социалис ажабайдалай хуудаhан бүхэндэ удхаяа олоод, хүнүүдэй хоорондохи юрын харилсаан, яаха аргагүй заншал шэнги болоол. Олоной түлөө ажаллажа байhан газартаа зон нүхэдэй дунда ябадахаа, тэдэнтэй суг нэгэ зорилго бэелүүлжэ, нэгэ хэрэг бүтээжэ байхадаа. хүнүүдэй хоорондо мүндэлhэн хани нүхэсэлэй бата байхын тула тэрээн тухай зүб ойлгохо, мэдэхэ, сэдьхэл зүрхэндөө шэнгээн хадууха гээшэ тон шухала.

Хани нүхэсэл өөрөө ерэнэгүй. Нүхэрэй hайхан сэдьхэл, анхарал, урид hанаан, туhалха хүсэл—булагайнь эхин. Хамтын ажал, хүшэрөөр бүтэhэн хэрэг, социалис мүрысөөн, алдуу эндүүгээ заhалсаха, туhалалсаха ябадалнууд соол хани нүхэсэл hалбарна. «Хүшэр үедэ нүхэдөө олохош» гэhэн арадай үгэ бии. Ёhото хүн гээшэ аюул зоболон соо нүхэрөө орхидоггүй. Зүгөөр ажал хүдэлмэридөө алдуу эндүү гаргаад, ажабайдалдаашье хазагай ябадал харуулhан нүхэртөө гэмыень мэдэрүүлжэ, нүхэр ёhоор шүүмжэлжэ абахын орондо дэмы дэмы үмөөржэ, буруу харгыда оруулдаг «ханинар» дайралдадаг. Нүхэр ёhоной шүүмжэлэлэй ехэ туhа хэдэгынь мэдээжэ.

Хани нүхэсэл! Нэгэ ажалда ябаhан, нэгэ эрмэлзэлгэтэй хүнүүд энэ утаhаар холбогдоно. Жэшээ бэдэрэн холошье ошоhоной хэрэггүй. Хориин аймагай Хэжэнгын совхозой 3-дахи отделенидэ Гамиля Гарифуллина Шима Ванжилова хоёр хонишодоор яhала олон жэлдэ ажаллажа ябадаг. Эдэ хоёроймнай зорилго, эрмэлзэл нэгэ: hайнаар ажаллаха, шадаал hаа ехэ hooho, олон хурьга абаха, тэнюун хүхюу ажаhууха. Иимэ эрмэлзэл гансашье тэдэнэй бэшэ, харин бүхы хонишодой юм aаб даа. Зүгөөр татар буряад хоёр эхэнэрэй хани нүхэсэл яаhан hайхан бэ! Бэе бэедээ туhалалсаад, нэгэнэйнгээ ядалдабал, тэрэнииень хэлсээд, бии байгаа дүй дүршэлөө хубаалдаад, социалис мүрысөөндэ бэе бэеэ урилсаад ябаhан тэдэнэр амжалтатай. Энэ 1966 ондошье Гамиля Шима хоёр зуун хонин бүриhөө зуун хурьга абажа, абаhан уялгаяа нэрэтэй түрэтэйгөөр дүүргэбэ. Энэ амжалта, шалтагыень гансашье оролдолго, хүсэн, зориг асараа бэшэ, хани нүхэсэл, нүхэрэй халуун гар ерүүлээ гэхэдэ, алдуу болохогүй ёhотой.

Нүхэрэй халуун альган, гар. «Зуун сартай байнхаар, зуун нүхэртэй байhан дээрэ». Сэсэн үгэ. Арадай үгэ. Социалис орондол ёhото хани нүхэсэл гээшэ бии. Аюул, зоболондо ороhон нүхэрөө орхихогүй гэhэн hургаал хүн түрэлтэндэ үнинэй hуурижаhан ааб даа. Зүгөөр хүн тухай анхаралые ниитын эмхинүүд нэн түрүүн мартанагүй ха юм. Хани нүхэсэлэй эхин — бата бэхи коллектив соohoo, хамтын хэрэгтэ hанаагаа зобоходоо, тэрэнэй түлөө оролдоходоо, хүн гээшэ хүнүүдтэ hайниие хэнэ бэшэ гү?

Улаан-Үдын локомотив-вагон заhабарилгын заводой вагонхабсаралгын комбинадта Прокопий Васильевич Звягин Петр Яковлевич Коваль хоёр гушаад жэлэй туршада суг ажаллана. Ёhотойл хани нүхэд. Нэгэнэйнгээ үбдөө hаань, нүгөөдэнь заагагүй ошожо эрьехэ. hүүлдэнь завкомойхид ерэхэ, туhаламжа хүргэхэ. Имагтал хүн тушаа анхаржа шададаг ниитын эмхи—заводойнгоо комитедэй ажал ябуулга тухай тэдэнэр омогорхонгёор хөөрэдэг: «Одоол коллектив соо хүдэлhэнөө мэдэхэш. Нүхэдтэйб гэжэ ойлгохош».

Хани нүхэсэл! Ажал хэрэгые урагшатай, эмхитэй ябуулhан хани нүхэсэл! Түрүү онол арга, дүй дүршэл гээшэ ажалша, хүдэлмэришэ зоной дунда нюуса бэшэ юм. Дүй дүршэлөө андалдаха, хубаалдаха, нүхэр ёhоор туhалха ябадал олоной хэрэгэйл мандахын түлөөл, хэгдэнэ. Нэгэ нүхэрэй эрхим жэшээ—нүгөөдэдэнь ехэ hургуули. Буряад ороной ажахы, предприяти, завод, фабрикануудта ямар олон түрүүшүүл бииб? Тэдэнэр—хани нүхэдтөө жэшээ. Тэдэндээ туhалдаг, дүй дүршэлөө хубаалдадаг. Иимэл хадаа совет хүдэлмэришэд, таряашад хүсэтэй, шандааhатай, дорюун даа.

«Уhанда шэнгэхэгүй, галда шатахагүй» гэгдэhэн хани нүхэсэл! Дайнай гал дүлэн соогууршье, ажалай халуун охин дундууршье тэрэ бадараа, бэхижээ. Ерээдүй тээшэ совет хүнүүдэй дабшаха замда, шэнэ хүниие хүмүүжүүлгэдэ тэрэнэй айхабтар ехэ, бата тулгуури болохо байhандань заахашье hэжэг түрэнэгүй.

Хани нүхэсэлэй урда хүнэй уялга яаhан ехэб! Эбтэй эетэй бүлын гэр соо наратай, сэлмэг, тэнюун. Тэрээн шэнгеэр совет хүнүүд хани нүхэсэлэй арюун утаhаар холбогдон, эбтэй нэгэ бүлэ болон, hайн hайхан байдал түхеэрэн, коммунизм байгуулхадашье гансал илалтануудые мандуулхал!

Социалис hайхан обществодо хүн хүндөө хани, нүхэр, аха дүү болонхой. Хүнүүдэй хоорондохи харилсаанай энэ гол ёhо гээшые үргэн олон ажалшадай, мэргэжэлтэдэй дунда гүнзэгыгөөр нэбтэрүүлжэ, тэрээн тухай саг үргэлжэ ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулжа байха зорилго ажахы, предприяти, коллектив бүхэнэй партийна организацинуудай урда табигдана. Энэмнай коммунизмын үедэ ажаhууха, ажаллаха, тэмсэхэ хүнүүдэй хоорондохи арюун hайхан харилсаан, ёhо заншал болоно бшуу.

АГУУЕХЭ ОКТЯБРИИН 50 жэлэй хүндэлэлдэ

МҮРЫСӨӨНДЭ УРИЛСАНА

ТҮРҮҮН Зоя Ивановна Колесова тухай хөөрэебди. Тэрэниие магтадаг хүн олон болонхой. Яахадаа ажал дээрээ магтуулна гээшэб? Үнэн сэдьхэлээ табижа, оролдосотойгоор ажалладаг эхэнэр. Эсэгэ ороноо хамгаалтын дайнай үедэ трактористаар хүдэлhэн байха. Тиигээд hаалишан болоо. 1964 онhоо хойшо Ивалгын туршалга-үйлэдбэрилгын ажахыда хододоо түрүү ябана. Жэлдээ үнеэн бүриhөө 3 мянган литр hү hаажа байдаг.

Амжалтатайгаар ажаллаха гээшэмнай ажалай дүршэл, шадабариhaa болодог. Зоя Ивановнада анхан бэрхэшээлтэйшье саг үзэгдэhэн байха. Теэд энээнhээ хашараагүй, өөрынтөө хүсэл оролдолгын ашаар хамаг бэрхэшээл дабан гараа. hаалишан ябахада харюусалгатай байдаг. Энэнь юунhээб гэбэл, hаалишад үдэр бүри үнеэдээ харууhалдаг, хэдэ дахин hаажа байдаг. Залхуураад нэгэ үдэртэ ажалаа hуладхаа hаашни, hүн абтахагүй ха юм. hаадаг hүеэ ямаршье шалтатаангүйгөөр 5—10 литрээр хороогоо хада баhал ехэхэн гарза. Иитэжэ нүхэр Колесовашье хөөрэнэ. Зоя Ивановнагай олон жэлэйнь дүй дүршэлhөө олон «нюусануудые» элирүүлхэдэ болохо. Тэрэнэй үшөө нэгэ hайн талань гэбэл: даадаг үнеэдээ өөрынгөө гарта зүбөөр hургадаг, тэдэнээ бүрил удаан сагта гэхэ гү, али хүгшэржэ, hүеэ тататарнь hаана. Түрүүн гунжан үнеэдые тугаллуулна. Тиин бултыень адляар харууhалжа, hү ехэтэй болгодог аргатай.

Октябриин революциин 50 жэлэй ойдо дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ оролсоод байхадаа, Зоя Ивановна Каленовско фермын залуу hаалишан Любовь Рудкинае мүрысөөндэ уриба.

ЛЮБА БУЛИГДАХА ГҮ?

Люба булигдаха гү? Иимэ асуудал мүнөө үедэ ажахын hаалишадые hонирхуулжа байнхай. Люба удаан саг соо hаалишан ябаашьегүй hаа, Колесоватай мүрысэжэ туршахал байха. Тэрэнэй бэшэгтэ иимэ харюу үгөө:

— Танай мүрысөөндэ уриhандатнай би баярые хүргэхэ байнаб. Удаан саг соо ажаллажа байнат. Тиигээшье hаатнай мүрысэхэб. Үнгэрhэн арба hарын туршада үнеэн бүриhөө 2063 килограмм hү hаагаад байнаб. Жэлэй дүүрэтэр толгой бүриhөөнь үшөө 240—250 килограмм hаахаб.

Иитэжэ хэлэхэдээ Люба энэ жэлдэ даадаг үнеэн бүриhөө лаблэ 2300 килограмм hү hаахань ха юм. Тиихэдэ Зоя Колесовань 3800 килограмм hү hаахаар шиидэнхэй. Арбан hара соо үнеэн бүриhөө 3367 килограмм hаагаа.

Эдэ хоёр hаалишадай алинииньшье ехэ уялга абанхай гээшэ. Теэд хоорондоо мүрысэжэ байхадань hонирхолтой. Энэ мүрысөөндэ оролсоходоо, эдэнэр гансахан өөhэдынгөө талые харана бэшэ, харин нүхэдтөө жэшээ харуулхань. Үнинэй дүй дүршэлтэй болоhон hаалишантай залуу hаалишан Люба хаба шадалаа туршалсаха болохонь. Нүхэр Колесова Совет засагай 50 жэлэй ойдо зорюулан, ерэхэ жэлдэ үнеэн бүриhөө 3950 килограмм hү hааха гэжэ Улаан-Үдынгөө аймагай бүхы hаалишадта хандаhан байна. Харин Люба баhал ехэ уялга абаа, табан жэлэй хоёрдохи жэлдэ 2500 килограмм hү hаахаар шиидэнхэй.

А. НАГАСЛАЕВ.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Ивалгын туршалга-үйлэдбэрилгын ажахын hаалишад З. И. Колесова, Л. Г. Рудкина гэгшэд.

АВТОРАЙ фото.

МЕХАНИЗАТОРНУУДАЙ ҮҮСХЭЛ

Совет засагай тогтоhоор 50 жэлэй ойе ажалай эрхим үрэ дүнтэйгөөр угтаха гэhэн республиканска мүрысөөндэ оролсоhон Зэдын аймагай XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой механизаторнууд ерэхэ хабарай тарилгын бэлэдхэлдэ эршэ хүсэтэйгоор хам оробо.

Бүхы тракторнуудаа февралиин 23-да, газар элдүүрилдэг, үрэhэ hуулгадаг машинануудые мартын 8-да заhажа дууhаад байхабди гэжэ уялга абанхай. Тиихэтээ хамта заhабари дээрэ түрүү онол арга хэрэглэхэ, ажалай бүтээсые 5 процентээр хямдаруулха зорилготой юм. Энэ үедэ арбан хүниие механизатор мэргэжэлдэ өөhэдөө hургахань.

Иимэ эдэбхи үүсхэл партиин райкомоор дэмжэгдээд байна. Энэ колхозой механизаторнуудай жэшээгээр техникэ заhабарилга дээрэ социалис мүрысөө эмхидхэхыень партиин райкомой бюро колхоз, совхозуудай партийна организацинуудые уялгалба.

Б. ГАЛСАНОВ.

ШЭНЭ ЁhО ЗАНШАЛ ТУХАЙ АСУУДАЛ ХЭЛСЭХЭ КОНФЕРЕНЦИ

hАЙН hАЙХАН ЁhО ЗАНШАЛАЙ ТҮЛӨӨ

Ёhо заншал зүбшэн хэлсэхэ конференци үсэгэлдэр хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлээ. Дүрбэн үдэрэй туршада олоншье, hонирхолтойшье элидхэлнүүд уншагдаhан байна. Конференцидэ хабаадагшад мүн лэ хоёр секцидэ хубааран ажаллаа. Али алиндашье хүнүүд олоор байлсаа. Гансашье айлшад, эрдэмтэд бэшэ, харин үндэр наhатай үбгэд, хүгшэдhөө ёhо заншалай hайн hайхан зүйлнүүдые залган абагша залуухан хүбүүд, басагадшье хабаадалсана.

Сэхыень хэлэхэдэ, энэ ехэ суглаанда олон яhатанай түлөөлэгшэд суглараа бшуу. Арад бүхэнэй ёhо заншал онсо өөрын удхатай байдаг. Тиимэhээ тэрэнэй баялигтай танилсахадашье hонирхолтой аабза. Энэ талаар Таймырай национальна округой КПСС-эй Хатангска райкомой секретарь **Н. А. Поповой** элидхэл бултаниие hонирхуулаа.

Холын тэрэ хүйтэн шэмэрүүн дайдые эдлэжэ байhан эрэлхэг хүнүүдэй ёhо заншал үнэхөөрөөшье hонирхолтой гээшэ.

Совет засагай тогтохоhоо хойшо арад зоноймнай байдал эрид hайжараа. Хаанта засагта харшалуулжа ябаhан таймырайхид мүнөө өөрын соёл культуратай, хэлэ бэшэгтэй юм. Ёhо заншалаймнайшье удха хубиланхай, — гэжэ нүхэр Попов үргэлжэлүүлнэ. — Бүхэсоюзна уран hайханай бүлгэмэй харалгада дууша бэрхэ орошод нэгэтэ бэшэ шалгараhан. дипломуудта дүртэhэн байха. Шэрэмэл гоё угалзатай хубсаhа оёлог, шадамар бэрхээр зурадаг, наринаар hиилэдэг хүнүүдээрээ бидэ ганса омогорхоногүйбди.

Тоогүй олон дуунуудые, хатарнуудые зохёоhон эхэнэр Евдокия Аксенова тухай нүхэр Попов хөөрэнэ. Тэрэнэй зохёоhон нэгэ дууе сугларагшад шагнаа. Долгаан яhанай үхибүүн Володя Перфильев үнэхөөрөөшье яhала уянгатайгаар дуулана. Мүнөө үеын эрилтэдэ тааруу ёhо заншалта hайндэрнүүдэй нэбтэржэ байhан тухай элидхэлшэ хөөрэнэ. Жэшээнь, «Наранай hайндэр» округой нютаг бүхэндэ тэмдэглэгдэнэ.

СССР-эй Наукануудай Академиин Сибирьтэхи отделениин Буряадай филиалай хүдэлмэрилэгшэ А. А. Плишкина «Культурын байшангуудай ажалай дүй дүршэл ба хайшан гэжэ шэнэ гурим, ёhо заншал нэбтэрүүлэгдэнэб» гэhэн асуудал тухай дэлгэрэнгыгээр, hонирхолтойгоор хөөрөө.

Жэшээнь, Улаан-Үдын Ленинэй орденто ЛВРЗ-гэй соёлой Байшан соо аппаратна цехэй слесарь С. Г. Поповто зорюулагдаhан ёhо заншалта ёhолол болоhон юм. Нүхэр Попов юрын слесарь гээшэ. Теэд юундэ энэ хүнэй ажалые хүндэлөө гээшэб? Юуб гэхэдэ, ажал хэжэ ябаhан хүн алдаршадаг, тиимэhээ коллективынь энээнииень ёhолон хүндэлхые шиидхэhэн байна. Иимэрхүү түхэлэй ёhололнууд тус заводто батаар hуурижаhан, хүдэлмэришэдшье ехэ дуратай юм. Дуратай байнгүй яахаб. Сугтаа ажаллажа ябаhан нүхэдтөө хүндэлүүлжэ байхадаа ямаршье хүн зоригжоно, урмашана бшуу.

Город, хүдөөгэй клубуудта нэбтэржэ. өөрын нэрэ хүндэтэй болоҗо байhан шэнэ hонин заншалнууд тухай нүхэр Плишкина тобшохоноор хөөрэжэ үгөө.

Улаан-Үдын багшанарай институдай багша **А. Б. Цыремпилондо** үгэ үгтэнэ. Революционно, дайшалхы, ажалай темэ үхибүүдые хүмүүжүүлгэдэ ехэ нүлөөтэй юм. Энэ ёhо заншалые үргэнөөр нэбтэрүүлхэ тухай Цыремпилон дурадхана.

Гадна РСФСР-эй габьяата багша **Л. Л. Линховоин**, түүхын эрдэмэй доктор **Е. М. Залкин**, түүхын эрдэмэй кандидат **С. А. Мансанов**, Зүүн-Сибириин технологическа институдай багша **М. Н. Сыренов**, түүхын эрдэмэй кандидат **И. Е. Тугутов**, Алтайн технологическа институдай багша **Л. М. Ростова** болон бусад үгэ хэлээ.

Конференци хүдэлмэреэ үргэлжэлүүлhээр.

Манай корр.

Конференциин зал соо. Буряадай ниитын наукануудай институдай директорэй орлогшо Г. Л. Санжнев, СССР-эй Наукануудай академиин Сибириин отделениин Новосибирскын түүхын, хэлэ, бэшэг ба философиин институдай хүдэлмэрилэгшэ Е. М. Тощакова, Горно-Алтайн НИИЯЛ-ай хүдэлмэрилэгшэ С. Я. Пахаев гэгшэд.

С. ДОРЖИЕВАЙ фото.

„ТАЙШААГАЙ ТАШУУР" ХҮДӨӨДЭ

Хориин дунда hургуулиин 8-дахи классай hурагшад Буряадай элитэ уран зохёолшо Хоца Намсараевай—«Тайшаагай ташуур» гэжэ зүжэг тэрэ хэбээрнь бэлдэжэ, нэн түрүүн hурагшадтаа, түрэлхидтөө харуулба.

Энэ ехэ зүжэг hурагшадай табижа гаргаха, «эдеэн болгохо» гээшэ тиимэшье бэлэн ажал бэшэ, энээндэ схэхэн бэлэдхэл хэрэгтэй байгаа. Теэд энэ классай багшанар, hурагшад зориhоноо хүсээжэ, зууhанаа табяагүй бшуу. Мүнөө энэ зүжэгөө Анаагай совхозой Үртөө, Анаа, Булам, Улаан-Одон тосхонуудаар ябажа ажалшадта харуулба. Тиигэжэ эдир артистнууд харагшадые ехэтэ hонирхуулаа.

Тус классай hурагшад эбтэй эмхитэй, жаяг заршамтай, hуралсалдаашье hайн сэгнэлтэнүүдтэйгээр ябадаг.

О. ВАСИЛЬЕВ.

САЯАНhАА ВИТИМ ХҮРЭТЭР

УРАГШАА hАНААТАН

Пенсионернүүд ажалай наhа үнгэрhэн хүнүүдбди гэжэ гараа бараад миил hуунагүй, олоной хэрэгэй түлөө оролдосо үүсхэлтэйгээр ябана. Эрдэни Будаевич Санжицыренов Бэшүүрэй совхозой эрхим луговодуудай нэгэн. Тэрэ арба гаран жэлэй туршада сабшалан дээрэ хүдэлхэ зуураа, тэрэнэй ургасые дээшэлүүлхын түлөө тэмсэнэ.

Цыбикжап Цибудеевич Цибудеев, тэрээнтэй хамта хүдэлмэрилдэг луговод. Эдэ хоёр пенсионер хабартаа сабшалангаа уhалжа ундалуулдаг, намартаа тошон халяажа, ондоли тогтоодог байха юм. Тэдэнэр сабшалангай газар уhалха, үтэгжүүлхэ, hайжаруулхаhаа гадна совхозойнгоо бусад ажалда эдэбхитэйгээр хабаадалсана.

Жэшээнь, Э. Б. Санжицыренов таряа хуряалгын эхилхэдэ, комбайнераар хүдэлдэг. Тиихэдэ нүхэр Цибудеев үбhэ хуряалгада ябалсана. Малай үбэлжэлгын эхилхын урда тээ хонидой байра дулаалаа, сонхонуудыень шэллээ, няагаа. Эдэ пенсионернүүд мүнөө үедэ тээрмэдэ ажаллана.

Тэдэнэй даадаг 320 гектар сабшалан дээрэhээ хамта дээрээ 5642 центнер үбhэн хуряагдаhан байна. Энэнь гектар бүриин 17 центнер үлүүтэй ургаса болоно. Гадна 40 га газар дээрэhээ туд бүриинь 36 центнер абтаhан байна. Эдэ луговодууд түсэбhөө гадуур 522 центнер үбhэ хуряагаа. Тэрэнэйнгээ түлөө нэмэлтэ 250 түхэриг мүнгэ абаха болонхой.

И. БОРИСОВ.

Улаан-Үдын трикотажна фабрикын хүдэлмэришэд түрүүшын хоёр жэлэй түсэб Совет засагай 50 жэлэй ой хүрэтэр дүүргэхэ гэжэ социалис уялга абаба. Энэ фабрикын трикотаж нэхэгшэдэй түрүүшүүлэй нэгэн—Анна Ангархаевна Гуляева социалис мүрысөөндэ оролсоод, халаан бүринөө даабари 130 процент хүрэтэр дүүргэжэ байдаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: нүхэр Гуляева ажалдаа.

А. МАНТАЕВАЙ фото.

СОВЕТ-ЕГИПЕТ ХАНИ БАРИСААНАЙ ҮДЭШЭ

МОСКВА, ноябриин 25. (ТАСС). Советскэ Союзай, Арабуудай Нэгэдэмэл Республикын арадуудай хоорондын хани барисаанай үдэшэ үсэгэлдэр эндэ үнгэргэгдөө.

ОАР-ай Президентын нэгэдэхи орлогшо Маршал Абдель Хаким Амерые, үдэшэжэ ерэлсэhэн хүнүүдые совет олониитын түлөөлэгшэд хани халуунаар амаршалба.

Энэ уулзалгада хүндэтэ айлшантай хамта СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшын орлогшо Т. Кулатов, СССР-эй министрнүүдэй орлогшонор—Советскэ Союзай маршал А. А. Гречко, флодой адмирал С. Г. Горшков, Б. С. Семенов болон бусад хабаадаа.

«СССР—ОАР» гэжэ хани барисаанай бүлгэмэй түрүүлэгшэ, СССР-эй Министр П. С. Непорожний, «СССР—ОАР» гэжэ хани барисаанай бүлгэмэй правлениин түрүүлэгшын орлогшо, СССР-эй министрэй орлогшо Н. Н. Софинский болон лётчик-космонавт, Советскэ Союзай Герой Г. С. Титов гэгшэд совет-египет хани барисаанай улам хүгжэжэ байhан тухайда хэлэбэд.

Абдель Хаким Амерэй үгэ хэлэхэдэнь, тэндэ байгшад шанга альга ташалгаар угтаа.

— Орёо бэрхэтэй байдалда ороод байхадань. Арабуудай Нэгэдэмэл Республикада совет арадай, тэрэнэй правительствын үзүүлhэн туhаламжые манай арад үндэрөөр сэгнэнэ,—гэбэ.

Мүн тус ороной урагшаа дабшалгада hаад тойбо татадаг империалистнуудай хорото ааша тухай хүндэтэ айлшан хөөрэбэ.

— Бидэнэр hунгаан тодорхойлhон замаараа дабшахаар, тэмсэхээр бэлэн байнабди,—гэжэ А. Х. Амер мэдүүлнэ.

А. Х. Амер арадуудай сүлөөрэлтын тэмсэлдэ Советскэ Союзай ехэ туhаламжа үзүүлдэгые тэмдэглэбэ.

Хүн зоной нэмэлгын асуудалнууд зүбшэн хэлсэгдэнэ

МОСКВА, ноябриин 24. (ТАСС). Хүн зоной нэмэлтэ тухай марксистско-ленинскэ теориин асуудалнуудта зорюулагдаhан бүхэсоюзна зүблөөн дээрэ хүн зоной нэмэлтэ тухай эрдэм ухаанай гол шэглэлнүүдээр хөөрэлдөөн болоҗо байна. Энэнь мүнөөдэр Москвагай гүрэнэй университедтэ нээгдээ. Зүблөөнэй хүдэлмэридэ ороной элитэ мэдээжэ эрдэмтэд, тэрэшэлэн ГДР-эй, Венгриин, Польшын, Чехословакиин ба бусад социалис гүрэнүүдэй эрдэм наукын түлөөлэгшэд хабаадана.

МАЛАЙ ҮБЭЛЖЭЛГЫН ШУХАЛА АСУУДАЛ

ХОНИШОДОЙ ХАБАЯА ХАРУУЛХА САГ

БАЙГША ОНДО республикымнай малшад тад ондоохон эрхэ байдалда малай үбэлжэлгэ үнгэргэжэ байна. Совет засагай 50 жэлэй ойе угтажа байхадаа малшаднай, бүхы совет арадтал адли, алдарта ойе ажалай эрхим бэлэгүүдээр шэмэглэхэ гэһэн социалис уялгануудые абана.

Үнгэрэгшэ үбэлжэлгэдэ олохон ажахынуудта үбһэ тэжээлээр хомор, унжагай хүйтэн үбэлэй болоошье һаа, республикын гүрүү хонишод амжалтатайгаар хүдэлжэ гараһан. Энэ жэлдэ хонишодой 51 бригада зуун хонин бүриһөө 100, зуу гаран хурьга түлжүүлһэн. Арбан дүрбэн бригада зуун хонин бүриһөө 98—99 хурьга, 51 бригада 95—97 хурьга түлжүүлжэ шадаһан байха юм.

Иимэ һайн амжалтануудые туйлаһан хонишодой тоодо Яруунын совхозой хонишод Ц. Д. Балмаев, Г. Жамсуев, Зэдын «Коммунизм» колхозой Н. Ч. Гомбоев, Загарайн Карл Марксын нэрэмжэтэ—Х. Цырендоржиева, Борьёогой совхозой—А. С. Кочнев, Д. Ц. Дуринов, Баргажанай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхозой—Ш. Л. Цыремпилова, Улаан-Үдын аймагай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой—Г. Н. Рыжаков, «Эрдэм» совхозой — Ц. Д. Доржиев, Үдын совхозой—Н. Л. Тогмитова болон бусад олон хонишод ороно. Яруунын совхоз, Загарайн аймагай Карл Марксын нэрэмжэтэ колхоз, Мухар-Шэбэрэй «Искра», Улаан-Үдын Ленинэй нэрэмжэтэ колхозууд зуун хонин бүриһөө 90 гаран хурьга абаһан байна.

Тиигэбэшье республика дотор юрэнхыдөө түл абалга үшөөл хангалтагүй байһаар. Энэ жэлдэ бүхы дээрээ зуун хонин бүриһөө оройдоол 76 хурьган абтажа, тэдэнэй миил 67-ниинь томо болгогдоһон. Зэдын, Хяагтын болон Сэлэнгын аймагуудта энээнһээ бүришье үсөөн хурьган түлжүүлэгдэһэн байха юм. Эдэ аймагуудта зуун хонин бүридэ 65—66 хурьган томо болгогдоһон.

Яахадаа, ямар шалтагаанһаа иимэ үсөөн хурьган абтана, түлжүүлэгдэнэ гээшэб? Шалгалта хээд үзэхэдэ, олонхи хурьгад хото-гэдэһэнэй үбшэнһөө, хүйтэ абаһанһаа үхэдэг. Эдэ үбшэнэй ушар шалтагаанииинь ойлгосотой. Олохон хонишод түршэл багатай дээрэһээ гү, али оролдолго гаргаагүй ушарһаа хурьгалха ойртоһон хонидые илгангүйгөөр һүрэг соогоо байлгадаг. Энээн дээрэһээ хонидынь ехэ хотон соогоо, зариманда бэлшээридэ хурьгалдаг. Тиигэжэ нялха хурьган хүйтэ абана. Гадна бэлшээри дээрэ түрэһэн хурьгад тэрэ дороо хүхүүлэгдэдэггүй, харин 4—5 час үнгэрһэн хойно эхэдэнь табигдадаг байха юм. Олон ушарта һая хурьгалһан хонидые бэлшээридэ туудаг, тиигэжэ хурьгадынь 1,5—2 час болоод хүхүүлэгдэхэ аад, харин 5—6 час боложо эдеэлүүлэгдэнэ. Энэл ушарһаа хото-гэдэһэнэй үбшэн гарана. Тиимэһээ нялха хурьгад үлдэхэдөө эхынгээ һүнэй орондо хүйтэн уһа ууха, энэ тэрэ хоол эдихэ баатай болоно. Тэрэнһээнь баһал үбшэлжэ эхилдэг.

Зүгөөр түрүүшүүлэй дүршэл энэ талаар манай колхоз, совхозуудта бии байгаа арга боломжонуудые өлишэлжэ үгэнэ. Имагтал хонишодой ажалые ёһотой һайнаар эмхидхэхэ, тэдэндэ һаадгүйгөөр ажаллаха арга олгохо шухала болоно.

Ноябриин нэгэнэй байдалаар ажахынуудта үбэл хурьгалуулагдаха хонид үрэжүүлэгдэжэ дүүрэбэ. Үбэл түрэхөөр бүхыдөө 650 мянган хони ороондо оруулагдаһан, тэрэнэй 500 мянганиинь искусственна аргаар үрэжүүлэгдэһэн байха юм. 150 мянган хонидые хуса һула табижа ороондо оруулһан хадаа, тэдэнэй хэзээ хурьгалха байһыень тодорхойлхонь бэрхэтэй. Илангаяа, Хориин, Мухар-Шэбэрэй, Бэшүүрэй аймагуудай ажахын хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд эхэ хонидойнгоо 20—40 процентые хуса һула табижа ороондо оруулһан байха юм. Энэ ушарта түл һайнаар абтаха юм гэжэ хүлеэхэнь бэрхэтэй.

Хабар хурьгалуулхаар үшөө 120 мянган хонин үлөөгдэһэн байна. Сэлэнгын, Хориин, Мухар-Шэбэрэй, Зэдын аймагуудта хонид олоороо хабар хурьгалуулхаар хараалагдана. Мүнөө ноябриин 15—20-до хонидые үрэжүүлхэ хоёрдохи ээлжээн захалба. Хүдөөгөөр ябаад шалгахада, энэ шухала хэрэгтэ ёһотой анхарал үшөөл хандуулагданагүй. Үбэлдөө хонидые искусственна аргаар үрэжүүлхын тула зохид байра түхеэрхэ, ажахын хүтэлбэрилэгшэдэй, илангаяа мэргэжэлтэдэй зүгһөө саг үргэлжын хиналта хэрэгтэй гээшэ. Үбэлдөө хонидые һайнаар үрэжүүлхын тула гурбан эрилтэ табигдана: хонид, хусанууд тарган байха ёһотой; искусственна үрэжүүлгын һайн, дулаан пунктнууд түхеэрэгдэхэ, тэндэ шадабаритай техник-үрэжүүлэгшэд табигдаха зэргэтэй. Энэ гурбан эрилтые бэелүүлжэ шадабал, түл һайнаар абтаха байна. Эдэ үдэрнүүдтэ үрэжүүлэгдэхэ эхэ хонидой отаранuудай байдалые хаа хаанагүй шалгаха, эхэ хонидые һайнаар эдеэлүүлхэ, үрэжүүлгэ хэхэдэ һаад хүргэхэ дутагдалнуудые дары усадхаха шухала. Хони үрэжүүлгын хойноһоо ходо хиналта табижа, хонишодой эрилтэнүүдтэ үдэр бүри анхаржа, хэрэгтэй сагтань туһалжа байгаал һаа, энэ шухала хүдэлмэри болзор соогоо, һайн шанартайгаар, үнгэрэгдэхэл. Бүхы хонидоо декабриин 20—25-һаа ойройтуулангүй үрэжүүлжэ дүүргэхэ байна.

Хонин ажалда амар саг байдаггүй. Жэлэй дүрбэн сагта оролдосотойгоор ажаллаагүйдэ аргагүй. Хони үрэжүүлхэ хоёрдохи ээлжээнэй дүүрэхэлээр лэ үбэлэй. түл абалга захалха болоно. Түл абалгын жэгдэрэн захалха үе болотор һараһаа үлүүхэн саг үлэбэ. Энэ үедэ колхоз, совхоз бүхэндэ түл һайнаар абахын түлөө горитой бэлдэхэ болоно.

Түл абалгада бэрхэшээлнүүд олон ушардаг. Илангаяа ажахынуудта хурьгашад дуталдадаг гээшэ. Энээн тушаа ажахын хүтэлбэрилэгшэд мүнөөнһөө бодомжолхо ушартай. Хэрбээ энэ кампанида һайнаар бэлдэһэн байбал, хүн олон хэрэгтэй болодоггүй. Жэшээнь, түл абалгын үедэ хэрэгтэй болохо үбһэ тэжээл, түлеэ залһа уридшалан бэлэдхэгдэһэн, отарын газаа оруулагдаһан байха зэргэтэй.

Хоёрдохёор, эхэ хонидоо түрэлгэдэнь бэлдэхэ хэрэгтэй. Хэрбээ эхэ хонид хурьгалха үедөө тобир тарган байбал, һү шэмэ ехэтэй байжа, хурьгадынь түргэнөөр түлжэдэг. Энэ ушарта элдэб тэжээл, хэмэл һү гэхэ мэтые бэлдэхэ хэрэггүй болоно бшуу. Тиимэһээ хээлитэй эхэ хонидые һайнаар эдеэлүүлхэ гээшэ шухала удха шанартай. Хээли ехэтэй болоһон хонид үдэртөө 300 граммһаа бага бэшэ таряа талханай зүйлдэ хүртэхэ ёһотой. Энээнһээ гадна аргатай газартань (Зэдын, Хяагтын, Хориин болон бусад аймагуудта) эхэ хонидые оролдосотойгоор адуулха болоно. Энэ жэлэй үбэлжэлгэдэ олонхи фермэнүүд нёдондонойхиһоо ехэ үбһэ тэжээлтэйгээр оробо. Мүнөө жэл нёдонойхиһоо 30 процент ехэ таряа талханай зүйл малда үлөөгдөө. Тиимэһээ эхэ хонидой туранхай байһые сагааруулха ямаршье баримта байхагүй.

Гурбадахяар, түл һайнаар абахын тула һайн, дулаан байра хэрэгтэй. Манай республикын аймагууд сагай уларилай талаар хоорондоо илгаатай. Ушар иимэһээ аймаг бүхэндэ хурьгадые түлжүүлхэ тусхай өөһэдынь дүршэл, гурим тогтонижоһон. Жэшээнь, Хориин аймагта хурьгадые түлигдэдэг, дулаан байрада түлжүүлжэ байхадань, Зэдын аймагта түлигдэдэггүй байра хэрэглэгдэнэ. Зарим аймагуудта хурьгадай доро һолоомо дэбдихэдэ, нүгөөдүүдэнь хохир хэрэглэгдэнэ. Хориин аймагта һүүлэй хоёр жэлэй туршада хурьгадые түлигдэдэг байрада түлжүүлхэдэ аша үрэтэй гэжэ шэнжэлэгдэбэ. Энэ үедэ Хориин аймагай ажахынууд үбһэ тэжээлээр хомор байбашье, түл абалгаараа республика дотороо эрхимлэжэ гараа. Республика дотор шалгаржа гараһан хонишодой 115 бригадын 34-ниинь Хориин совхозуудһаа. Илангаяа шэнээр баригдаһан байрануудта түрүүшынхеэ түл абахада угаа ехэ шиигтэй байдаг. Тиимэһээ тэдэ байрануудта пеэшэн түлижэ хатааха тон шухала. Юрэдөө бүхы байранууд түл абалгын урда тээ һайса заһагдажа дулаалагдаха ушартай. Хэрбээ энээниие хэжэ шадаагүй һаа, хонишодой бүхэли жэлдээ хэһэн ажал хии хосорхо бшуу. Декабрь һарада эхэ хонидой отарануудта хэрэгтэй бүхы түхеэрэлгэнүүд, зэр зэмсэг бүрин бэлдэгдэхэ, отарануудта абаашагдаха эрилтэтэй.

Мүнөө аймаг бүхэндэ, аймаг дотороо—ажахы бүхэндэ үбэлэй түл абахаар хонишодой бригадануудай хэр бэлэн болоод байһые шалгаха тусхай комиссинууд байгуулагдаха болоно. Эдэ комиссинуудта зоотехнигүүд болон ветеринарнууд, хүдэлмэришэдһөө гадна, үйлэдбэриин управленинүүдэй болон ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэд оролсохо зэргэтэй. Комиссинууд декабриин 15 болотор эхэ хонидой отара бүхэниие шалгажа, түл абалгада һаад хүргэхэ бүхы дутагдалнуудые элирүүлхэ уялгатай. Эдэ комиссинуудай шалгалтын дүнгүүдые ажахынуудта зүбшэн хэлсэхэһээ гадна, үйлэдбэриин управленинүүдтэ хэлсэгдэхэ зэргэтэй. Түл абалгада мууса бэлдэжэ байһан хүнүүд шангаар харюусаха, бии байгаа дутагдалнуудые түргэнөөр усадхаха хэмжээнүүд абтаха ушартай.

Хонишодые материальна талаар урмашуулха хэмжээнүүдэй хэр зэргээр бэелүүлэгдэжэ байһые ажахы бүхэндэ шалгаха, ямар нэгэн шалтагаанаар хонишодто нэмэлтэ түлбэри хопёор үгтөөгүй байбалнь, дары үгүүлхэ эрилтэ табигдана. Мүн хонишодой бригадануудай культурно-ажаһуудалай эрилтэнүүдые хангаха шухала. Хонишодые жэжэ божо юумээр хангахын тула нүүдэл наймаа, наймаашангүй магазин эмхидхэхэ, нүүдэл библиотекэнүүдые ябуулха хэрэгтэй гээшэ.

Бүхы хонишодой, вооветеринарна мэргэжэлтэдэй болон ажахынуудай хүтэлбэрилэгшэдэй эмхитэй һайнаар ажаллаһанай ашаар лэ хонин бүриһөө хурьга абажа түлжүүлхэ, эсэсэй эсэстэ нооһо болон хонинной мяха ехээр үйлэдбэрилхэ зорилгонууд амжалтатайгаар шиидхэгдэхэ бшуу. Энэмнайл алдарта ойе ажалай амжалтаар угтаха гэһэн социалис мүрысөөндэ манай хонишодой оруулха хубитань болохо байна.

И. ИГНАТЬЕВ,
республикын хүдөө ажахын министр.

ҮШӨӨ НЭГЭ АЛХАМ УРАГШАА

*** КПСС-эй ЦК-гай мартын Пленумэй шиидхэбэриин аша. * Хяагтын аймагай «Родина» колхоз эдеэ хоолой зүйлнүүдые гүрэндэ худалдалгаһаа сэбэр олзо ехээр оруулна. * Продукциин өөрын үнэ сэн һурагтгүй хямдараа. * Бүхы олзо доходынь 1 миллиондо хүрөө. * Колхоздо элдэб барилга олоор хэгдэнэ.**

НАРГАМА сагаан саһаар хушагдаһан Тамир тосхоной гэрнүүдэй утаан үглөөнэй шанга жабарта үлеэлгэжэ, манаран хөөрэнэ. Үйлсэ гудамжаарнь хүн зон хомор.

Гансал үе үе болоод лэ томо тэргэ, шарга дээрэ һайхан үбһэ гү, али ноб ногоохон зелёнко, сайбар шара һолоомо гэрэй шэнээн болотор ашаһан тракторнууд, мүн моритойшье хүнүүдэй үйлсэ ходо гарахань харагдана.

Иимэл губ даа, хүдөө нютагтамнай. Мүнөө жэлшье барагдаха дүтэлжэ, гол шухала хүдэлмэриин хаһа дүүрэнхэй, гэбэшье зайлашагүй харюусалгатай ажал олдоод лэ байна бшуу. Эгээл эдэ үдэрнүүдтэ адууһа малда үбһэ тэжээл ехээр зөөжэ абаха, тариалан, сабшалан дээрэ наг шэбхэ гаргаха, ерэхэ жэлэй тарилтын үрэһэ сэбэрлэхэ гэхэ мэтэһээ эхилээд, хэхэ ажал колхоз, совхозуудта яшахаб.

Тиимэһээ мүнөө Хяагтын аймагай «Родина» колхозой алишье отделени, фермэ, бригадада халуун ажалай охин замханагүй. Колхозой конторо соошье ороходо хүн бүхэн сүлөө тухагүй, шоотын яһанай ташаганаха абяан таһалданагүй. Эндэ колхозой хүтэлбэрилэгшэд, мэргэжэлтэд, отделенинүүдые эрхилэгшэд, бригадирнар, фермые даагшад сугларaад, ерэхэ жэлэйнгээ социалис уялга тухай хөөрэлдэжэ байна.

Эгээл эндэ жэл соо хэһэн ажалай дүн согсологдожо, туйлаһан үрэ дүн, амжалтаа улам арьбадхаха, дутуу дунданuудаа түргэн усадхаха, Агууехэ Октябриин 50 жэлэй алдарта ойе нэрэтэй түрэтэйгөөр угтаха хэмжээнүүд хараалагдажа байна ха юм.

«Дальбараанууд намартаа тоологдодог» гэдэгтэл мүнөөл хүн бүхэнэй ямараар хүдэлһэниинь хуу тобойн гараад байна гээшэ.

Байгша ондо «Родина» колхозойхид бүхы һалбаринуудтаа бараг һайн үрэ дүн туйлаа. Сагай уларилай тиимэ үлэмжэ һайн байгаагүйшье һаань, эндэхид бүхы тариалангай га бүриһөө дунда зэргээр 15,9 центнер ургаса хуряажа, хамта 88,5 мянган центнер ороoһо абаа. Харин нёдондо оройдоол 56,4 мянган центнер таряа хуряаһан. Тиихэдэ колхозой гурбадахи отделениинхид (эрхилэгшэнь И. Бондаренко, тракторай бригадын бригадир И. Савиновский) бүри баян ургаса абажа, бүхы тариалангай га бүриһөө 16,6 центнер таряа хуряанхай. Ороoһо тарианай үндэр баян ургаса абаһанай ашаар артелиинхид гүрэндөө таряа ехээр худалдаа. Түсэбэй ёһоор 14 мянган центнер худалдаха аад, Эхэ оронойнгоо амбаарта 24,3 мянган центнер таряа оруулһан байна.

Энэ жэлдэ колхоз саахарай свёклын һайн ургаса абажа, гүрэндөө баһал ехээр худалдажа шадаба. Хэрбээ нёдондо хамта миил 9416 центнер саахарай свёкло худалдаһан байбал, мүнөө жэлдэ 19,7 мянган центнер свёкло гүрэндөө тушаагаа бшуу.

ХАЙШАН гээд тариалангай ургаса оройдоол нэгэ жэл соо иимэ ехээр дээшэлүүлэгдээ гээшэб? Энээн тухай колхозой главна агроном В. Григорьевто хөөрэлдэхэдэ, тэрэ иигэжэ хэлэнэ:

— Хүдөө ажахые хүгжөөхэ талаар парти, правительствымнай абаһан экономическа болон бусад шухала хэмжээнүүдэй бэелүүлэгдэжэ эхилһэнэй аша эндэ элитээр харагдана. Байгша ондо манай колхоз гүрэнһөө минеральна үтэгжүүлгэ хэзээ хэзээнэйхиһээ ехээр абаа. Нёдондо оройдоол 800 центнер минеральна үтэгжүүлгэ хэрэглэгдэһэн һаа, энэ жэлдэ 2600 центнер тиимэ үтэгжүүлгэ тариалан, сабшаланда хэрэглэгдээ. Уһалууришье урда урдынхиһаа ехэ хэгдээ.

— Эдэ бүгэдые экономикын талаһаа абажа харабал, бүришье һонирхолтой тоонууд гараад үгэхэ,—гээд колхозой экономист Михаил Ефимович Катоманов хажуудахи шоотоёо бэедээ дүтэлүүлнэ.—Зай, гүрэндэ түсэбһөө гадуур худалдагдаһан тарианай сэнтэй дээшэлүүлэгдэһэнэй аша үрэ хараад үзэел даа,—гэжэ тодорхой тоонуудые харуулна.

Колхоз гүрэндөө түсэбһөө гадуур таряа ехээр худалдаһанай ашаар 110 мянган түхэритэй сэбэр олзо оруулаа. Тиихэдэ бүхыдөө тарияа гүрэндэ худалдалгаһаа 340 мянган түхэригэй мүнгэн олзо абанхай. Ажахыда ороoһо тариананайнь өөрын үнэ сэн тон хямда, бүхы хэгдэһэн гаргашыень тоолоод байхада, тарианай центнерэй өөрын үнэ сэн 3 түхэригтэ болоно. Харин гүрэндэ тэрэнээ 13 түхэригөөр худалдажа, тарианай центнер бүхэнһөө 10 түхэриг сэбэр олзо оруулба. Ороoһоёо юундэ иимэ үнэтэйгөөр худалдааб гэхэдэ, энэ колхознай эрхим һайн сортовой үрэһэ үргуулжа, ондоо тээшэнь худалладаг ажахы бшуу.

ТЭРЭШЭЛЭН КПСС-эй ЦК-гай мартын Пленумһээ хойшо мал ажалай продуктнуудые худалдан абаха гүрэнэй сэнгэй дээшэлүүлэгдэһэнэй ашаар энэ һалбариһаа баһал ехэ ашаг олзо оруулагдана. Тус колхоздо жэлэй арба һарада үйлэдбэрилэгдэһэн үхэрэй мяханай центнер бүхэнэй өөрын үнэ сэн түсэбэй ёһоор 64 түхэригтэ байха аад, үнэндөө 54 түхэригтэ болоо. Харин тэрэниие 93 түхэригөөр худалдаад, үхэрэй мяханай центнер бүхэнһөө 39 түхэригэй сэбэр олзо оруулна. Гахайн болон хонинной, мяха, үнэдэгэ худалдалгаһаашье горитой олзо абтаба. Жэшээнь, эндэ мянган үндэгэнэйнь өөрын үнэ сэн 53 түхэригтэ байбал, тэрэниие гүрэндэ 68 түхэригөөр худалдаа. Тиигэжэ колхоз байгша ондо 500 мянган үндэгэ худалдаад, 12 мянган түхэригэй сэбэр олзо абаа бшуу. Гахайн фермэһээ баһал 150 шахуу мянган түхэригэй сэбэр олзо оруулагдахаар.

— Эдэ бүгэдын ашаар артельнай нёдондо бүхэли жэл соо хубаагдадаггүй фондо 170 мянган түхэриг мүнгэ оруулһан байбал, мүнөө арба һара соо 165 мянган түхэриг оруулаад байна. Мүн ямаршье сагта абажа хэрэглэхээр гүрэнэй банкда 142,5 мянган түхэриг мүнгэтэй һуунабди,—гэжэ колхозой түрүүлэгшын орлогшо, главна инженер Г. М. Мансуровский хөөрэнэ.

— Тиигэбэшье бүхы һалбаринуудһаа улам ехэ ашаг олзо абаха аргатайбди. Теэд тэрэнээ үшөөл һанаһанда хүрэмөөр хэрэглэжэ шаданагүйбди,—гээд колхозой парткомой секретарь Н. И. Якимов нэмэнэ.

ТЭРЭНЬ зүб. Фермэ, гүүртэ, бригаданuудта хэхэ ажалайнь, үйлэдбэрилхэ продукциинь һара, жэлэй түсэб-даабари табигдажа үгтэдэгшье һаа, тэрэнэйнь дүн хаһа сагтаа согсологдоногүй. Ажахын тоосоондошье оруулагдаагүй. Тиимэһээ эдеэ хоолой зүйл элбэгээр аад, гаргаша багатайгаар абахын түлөө тэмсэл үшөөл һула. Тэрээн дээрэһээ зарим гүүртэ, фермэнүүдтэ үбһэ тэжээл болон бусад хэрэгсэл үлүүсэ гаргашалагдана. Энээнһээ уламжалан, абаһан продукцинь үнэтэй болоно. Жэшээлхэдэ, Үбэр-Хэрээтын фермынхид (даагшань П. Кривогорницын) мүнөө һү һааха жэлэйнгээ түсэб дүүргээд, айтаһан һүнэйнгөө центнерэй өөрын үнэ сэнгые оройдоол 10 түхэригтэ хүргөөд байхада, эдэнтэй тон адли байдалтай Тамирай фермэ (даагшань С. Агафонов) һү һааха жэлэйнгээ түсэб дүүргэхэ үды. Эндэ центнер һүнэйнь өөрын үнэ сэн аяар 15 түхэригтэ болоо. Хонишодой бригаданuудта баһал тиимэ байдал үзэгдэнэ.

Тиимэһээ эдэ дутагдалаа усадхаха, ерэхэ жэлһээ бүхы һалбаринуудаа яажа ашаг олзотой болгохо тухай мүнөө эндэ ехэ хөөрэлдөөн боложо байна.

Тиибэ яабашье тус колхоз жэлэй үнгэрһэн арбан һарада нэгэ миллион үлүүтэй түхэриг олзо доход оруулаа. Харин нёдондо бүхы жэл соо эды шэнээн олзо абаһан юм.

— Юрэдөөл ажахымнай хараһаар байтар хүл дээрээ гаража байна. Энээниие гансахан тосхоноймнай газаа түхэлһөө хаража болохо,—гэжэ колхозникууд хөөрэлдэдэг.

НЭЭРЭЭШЬЕ һүүлэй хоёр жэлдэ Тамир тосхон танигдахаар бэшэ болоо. Хэдэн зуун һурагшадай һураха ууралаар дулаасуулагдадаг һургуулиин шулуун байшан энэ жэлдэ баригдаба. Тосхоной хуушан гэрнүүдэй тажуугаар уужам һаруул сонхотой шэнэ байранууд олон сайрана. Хоёр дабхар конторо, клуб баһал тосхоной шэмэг болоно. Һүүлэй үедэ бүтээгдэһэн үнеэдэй шулуун байра, гараж, тарианай склад гэхэ мэтые дурдажа барахаар бэшэ.

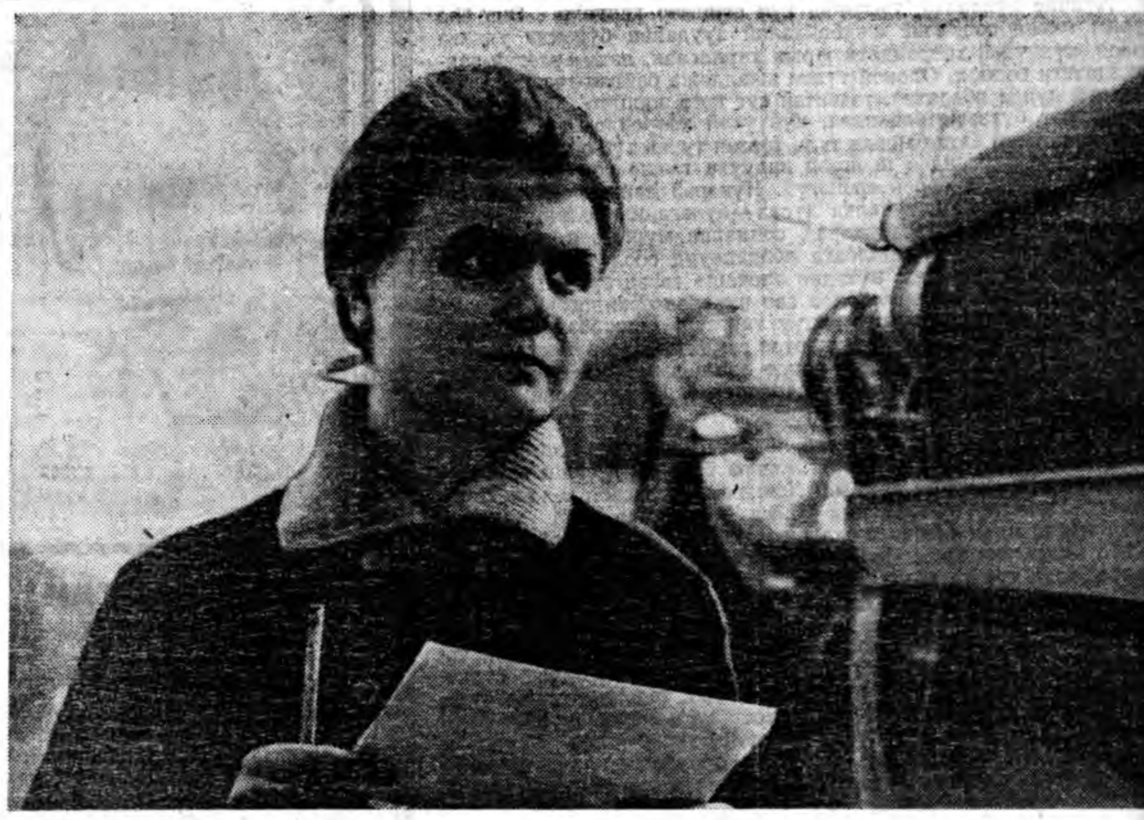
— Колхоз, совхозуудые хүгжөөхэ талаар парти, правительствымнай гаргажа байһан оролдолгын үрэ өнэл гүб даа,—гэжэ эндэхид нэгэн дуугаар хэлэдэг.

— Совет засагай 50 жэлэй ойн хүндэлэлдэ социалис мүрысөөндэ оролсожо, ажалдаа бүри ехэ үрэ дүн, амжалта туйлахын түлөө хам орон тэмсэхэбди. Ороoһо тарияа, мяха, һү, ноoһо, үндэгэ улам ехээр абажа, бүхы продукци үйлэдбэрилгын хэмжээе дунда зэргээр 15—20 процент дээшэлүүлхэ зорилготойбди,—гэжэ колхозой түрүүлэгшэ И. П. Агафонов хэлэнэ.

Артелиин бүхы гэшүүдэй гол анхаралаа хандуулха харюусалгатай ажал—малай үбэлжэлгэ. Байгша ондо колхозойхид адууһа малдаа үбһэ тэжээл яһала элбэгээр бэлэдхэжэ шадаа. Хэрбээ нёдондо хамта 26 мянган центнер үбһэтэй байһан һаа, мүнөө 38,4 мянган центнер үбһэн бэлэдхэгдэнхэй. Мүн силос, зелёнко, һолоомо нёдондонойхиһоо жэшээгүй ехэ. Малай үбэлжэлгые һайнаар үнгэргэжэ, һү, мяха ехээр абаха арга боломжо гүйсэд бии. Гансал ажалшад, малшадайнь эдэбхи үүсхэл, мэргэжэл шадабари, оролдолго энээниие шиидхэхэ байна.

Теэд «Родина» колхозойхидой зорһондоо заабол хүрэхэ байһаниие тэдэнэй энэ жэлдэ туйлаһан амжалта гэршэлжэ үгэнэл.

М. НАМЖИЛОВ,
манай тусхай корр.

Улаан-Үдын сэмбын фабрикын главна механик Ангелина Васильевна Бакушкина 10-аад жэлэй туршада эндэ хүдэлжэ байна. Коммунис ажалай ударник А. В. Бакушкина коллективэйнгээ дунда хүндэтэй. Тэрэнэй уралан нарижуулгын 20 дурадхал үйлэдбэридэ нэбтэрүүлэгдэжэ, 6 мянга 200 түхэриг ар(?)магдаа. Зураг дээрэ: А. В. Бакушкина. С. ЦЫДЫПОВЭЙ фото.

АЖАХЫНУУДҺАА МЭДЭЭСЭНЭ

МАЛШАДАЙ ҮГЭНЬ БАТА

ЖЭЛЭЙ барагдаха болотор үшөө һара үлүүтэй саг байбашье һаань, һү, мяха, болон бусад продуктнуудые гүрэндэ худалдаха жэлэйнгээ түсэб болзорһоонь урид дүүргэһэн тухай баяртай мэдээсэлнүүд колхоз, совхозуудһаа орожол байна. Энээн тухай газетэнүүдтэ уншажа, радиогоор шагнажа баясанабди.

Һаяхан манай XXI партсъездын нэрэмжэтэ колхозойхидшье гүрэндөө мяха худалдаха жэлэй түсэб дүүргэһэн тухайгаа элидхэбэ. Түсэбэй ёһоор 2300 центнер мяха худалдаха аад, мүнөө бүхыдөө 2317 центнер мяха бэлэдхэлэй пунктда оруулаа.

Энэ амжалта нэн түрүүн колхозоймнай бүхы малшад, гахайшадай оролдосотой ажалай үрэ мүн. Жэшээлхэдэ, олон жэлдэ хүдэлһэн дүй дүршэл ехэтэй малшан Семен Семенюк колхоздоо шахамал үхэрнүүдые үбэл, зунгүй хаража, эрхим тарган болгоод тушаадаг гэжэ үнинэй суутай. Мүнөө нүхэр Семенюк сугтаа хүдэлдэг Василий Лузиновтай хоюулан 125 эрэ хашарагуудые харууһалжа, үнгэрэгшэ октябрь һарада үхэр бүхэнэй шэгнүүр сүүдхын 903 граммаар нэмээгээ. Ондоогоор хэлэбэл, тэдэнэр һара соо бүхы малайнгаа шэгнүүр 35 центнерээр ехэ болгоһон байна. Эдэ үдэрнүүдтэ малдаа үбһэ тэжээлыень зүбөөр, һайнаар буйлуулан эдюулжэ, ноябрь, декабрьда шэгнүүрынь бүришье һайса нэмээхэ зорилготой. Нэмээхэшье байха.

Октябриин 49 жэлэй ойн урда тээ дэлгэрһэн социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсон, эршэмтэйгээр ажаллажа, һаалишаднай баһал эрхим үрэ дүн туйлаа. Ноябриин нэгэндэ гүрэндөө һү худалдаха жэлэйнгээ түсэб дүүргэжэ, 7390 центнерэй орондо 7401 центнер һү бэлэдхэлэй пунктда оруулаад байгаа. Өөһэдынгөө арга боломжые хаража үзөөд, һаалишад жэлэй эсэс болотор түсэбһөө гадуур үшөө 600 центнерһээ бага бэшэ һү һаажа, гүрэндөө худалдаха зорилго урдаа табинхай.

Колхоз соогоо Ташалан нютагай һаалиин нэгэдэхи фермынхид (даагшань И. Ботов) түрүүлжэ ябана. Эндэхи түрүү һаалишад З. Матвеева, Н. Литяева болон бусад гансашье колхоздоо бэшэ, бүхы аймаг дотороо мүрысөөндэ эрхимлэжэ ябанхай.

Д. МИТЫПОВ,
колхозой экономист.

Загарайн аймаг.

ЕРЭХЭ ЖЭЛЭЙ ЭХЕЭ(?)

Хилганын һүнэй товарна фермын коллектив үшөө октябриин 9-дэ гүрэндэ һү тушаалгаяа с(?) дүүргээ бэлэй.

Һаалишан Жалсама Бадмаева жэл соо 28400 центнер һү һааха түсэбтэй байһан һаа, 30401 центнер һү һааһан байна. Тэрэшэлэн һаалишад Клара Гармаева, Мария Очирова гэгшэд хараалагдаһан түсэбүүдээ болзорһоонь холо урид үлүүлэн дүүргэһэн байна.

Мүн тус фермын һаалишад Сэсэг Гомбоева, Бальжин Ничаева, Елизавета Балданова гэгшэд дээрэ дурсагдагша нүхэдһөө гэдэнэгүй.

И. КУЗНЕЦОВ.

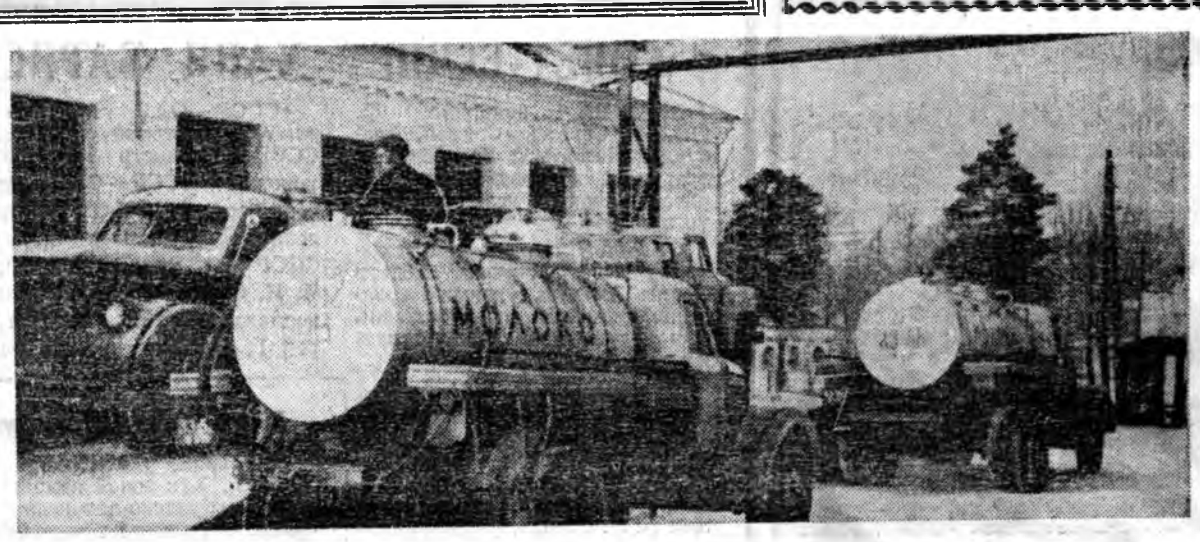
Баргажан.

МЯНГАН ГРАММААР

ЯРУУНА. Совхозоймнай 4-дэхи отделениин малшад социалис мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр хабаадажа, энэ жэлые амжалтатайгаар дүүргэхын түлөө оролдожо байнхай. Шахан таргалуулдаг малгүүртынхид илангаяа ехэ амжалта туйлана.

Малшан Тамара Беляева 60 шарагхаража байдаг. Октябрь һарада тэдэнь һайнаар харууһалагдажа, тус тустаа сүүдхын 9(?) граммаар нэмээгдээ. Наталья (?)доровагай харууһалдаг (туршалгада табигдаһан) мал 1017 граммаар нэмээгдэһэн байгаа. Тэрэ(?) даадаг һүрэгтэ шерттори, ге(?)форд, симментал үүлтэрэй холи(?)нууд бии. Шахаалгада байһан малые тусхай рационой ёһоор эдеэлүүлэгдэдэг.

Н. ЖАМБАЛОВ,
Яруунын совхозой 4-дэхи отделениин зоотехник.

Улаан-Үдын һүнэй заводой хашаагай үүдэ руу. «Һүн» гэжэ гаршагтай машинанууд орожо гаража байдаг. Энэмнай хүдөө нютаг, аймагуудай ажахынуудай һаалиин фермэнүүдһээ эдэ машинанууд ерэнэ ха юм.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: һүнэй заводой хажууда.

С. ЦЫДЫПОВЭЙ фото.

ЭНЭ ХАДАА ИНТЕРНАЦИОНАЛИЗМЫН БОДОТО БЭЕЛЭЛ МҮН

ПТВ-гэй ЦК-гай Политбюрогой гэшүүн, ДРВ-гэй премьер-министрэй орлогшо нүхэр Ле Тхань Нги толгойлогшотой Вьетнамай Демократическа Республикын правительственна экономическа делегаци hаяхан Советскэ Союзда, бусад социалис оронуудта айлшалаа. США-гай, империалистнуудта эсэргүүгээр хэжэ байhан тэмсэлдэнь вьетнам арадта экономическа, техническэ болон бусад туhаламжа хүргэхэ тухай хэлсээнүүд баталагдаба.

Энэ делегаци нютагаа бусаад аха дүү оронуудые хүтэлбэрилэгшэдтэй хэhэн хөөрэлдөөнүүдэйнгээ дүнгүүд тухай ДРВ-гэй правительствада мэдээсэбэ.

Вьетнамай Демократическа Республикын правительство делегациингаа хэhэн ажал ябуулгын үрэ дүнгүүдые заседани дээрээ хаража үзөөд, делегациие хаа хаанагүй халуунаар угтаа гэжэ тэмдэглээ. Правительствын заседаниин hүүлээр толилогдоhон коммюнике соо эдэ хэлсээнүүдтэ үндэр сэгнэлтэ үгтэхэhөө гадна, социалис оронуудай хүргэжэ байhан ехэ туhаламжа болбол «Американ эзэрхэг түримхэй добтолоогшодто үхэлэй сохилто үгэхын тула манай экономикые, бэеэ хамгаалха хүсыемнай бэхижүүлхэ гэhэн уг зорилготой юм» гэжэ онсо тэмдэглэгдээ. Энэ туhаламжа болбол революционно ниитын хэрэгэй аша туhада манай оронной, мүн социалис бусад оронуудай хоорондохи дайшалхы hаналаа нэгэдэлэй, хани барисаа болон хани харилсаагаа бэхижүүлхэ, хүгжөөхэ хэрэгтэ эдэбхитэй туhаламжа мүн болоно гээд саашань коммюнике соо хэлэгдэнэ. Энэ туhаламжын түлөө ДРВ-гэй правительство аха дүү оронуудта үнэн сэдьхэлэй баяр хүргэнэ.

ДРВ-гэй Национальна суглаанай Саг үргэлжын комитедэй заседани hаяхан болоо. Энэ заседани дээрэ энэ жэлэй гүрэнэй түсэбэй дүүргэлтын дүнгүүд, 1967 оной түсэбэй проект, социалис оронуудай туhаламжые ашаглаха тухай асуудалнууд хаража үзэгдөө. Элдэб янзын гуhаламжа хүргэжэ байhанайнь түлөө аха дүү социалис оронуудта Саг үргэлжын комитет мүн лэ баяр хүргэбэ.

Советскэ Союзда, мүн социалис бусад оронуудта ДРВ-гэй экономическа делегациин амжалтатайгаар айлшалhан тухай Вьетнамай ажалшадай партиин ЦК-гай орган «Нян Зан» газетэ редакционно статья толилоо. Энэ статья соонь иигэжэ хэлэгдэнэ: «Ле Тхань Нги толгойлогшотой манай правительственна экономическа делегациин хани ёhоной айлшалалга эрхим hайн үрэ дүнгүүдтэй байба. Мүнөө манай арадта хүргэгдэхэ туhаламжын хэмжээн урдынхида орболгоритойгоор ехэ болоо».

Энэ шэнэ туйлай ехэ туhаламжа болбол Вьетнамай Демократическа Республикада эсэргүүгээр Американ империалистнуудай эзэрхэг түримхэй добтолго хэжэ байhан оршон байдалда бэеэ хамгаалха, экономическа байгуулалтын эрилтэнүүдые хангаха хэрэггэнь вьетнам арадта туhа хүргэхэ гэhэн шэглэлтэй юм.

ДРВ-гэй делегацитай хөөрэлдэхэ зуураа, аха дүү социалис оронуудай хүтэлбэрилэгшэд баатар Вьетнамда шухала хэрэгтэй туhаламжа ба дэмжэлгээ саашадань хүргэжэ байхаар бата шиидэнги байhанаа мэдүүлээ гэжэ статья соо онсолон тэмдэглэгдэнэ. Энээнэй эли тодо гэршэ гэбэл Вьетнамда экономическа болон бусад туhаламжа социалис оронуудай хүргэхэ тухай хэлсээ баталалга мүн болоно.

Эдэ шэнэ хэлсээнүүд—Вьетнамай Демократическа Республикын ба социалис оронуудай хоорондохи дайшалхы hаналаа нэгэдэлээ, хани барисаа болон хани харилсаагаа хүгжөөлгэдэнь, ниитын дайсанда эсэргүүгээр тэмсэхэдэнь шухала алхам боложо үгэнэ. «Советскэ Союзай, аха дүү бусад оронуудай зүгhөө хүргэгдэжэ байhан туйлай ехэ, сэгнэгдэшэгүй туhаламжа хадаа ДРВ-дэ экономикоёо болон бэеэ хамгаалха хүсэеэ бэхижүүлгэдэнь туhална, тиигээд США-гай империалистнуудта эсэргүү. Эхэ ороноо нэгэдүүлхын түлөө тэмсэлдэнь вьетнам арадые, тэрэнэй сэрэгшэдые туйлай ехээр зоригжуулна.

Социалис оронуудай элшэн сайдуудай хуралдаанда Вьетнамай Демократическа Республикын хэhэн уулзалга дээрэ ДРВ-гэй экономическа делегациин толгойлогшо Ле Тхань Нги айлшалгынгаа үрэ дүнгүүдые ехээр сэгнээд, иигэжэ мэдүүлбэ: «Энэ ушар болбол Американ эзэрхэг түримхэй добтолгодо эсэргүү, орон нютагаа абархын түлөө вьетнам арадай хэжэ байhан үнэн зүб, хэлбэришэгүй тэмсэлдэ социалис лагериин партинууд, правительствануд болон арадуудай аха дүүгэй талархалгын, мүн пролетарска интернационализмын бодото бэелэл болоно гэжэ бидэнэр тоолонобди».

Экономическа хэлсээнүүдэй амжалтатайгаар түгэсхэгдэhэндэ зориулан, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ А. Н. Косыгинда эльгээhэн ДРВ-гэй премьер-министр Фам Ван Донгын телеграмма соо иигэжэ хэлэгдэнэ. «Вьетнамай ажалшадай партиин Центральна Комитедэй, Вьетнамай Демократическа Республикын правительствын, мүн вьетнам арадай үмэнэhөө Советскэ Союзай Коммунис партида, правительствада, арадта сэгнэшэгүй ехэ туhаламжа болон дэмжэлгэ хүргэжэ байhанайнь түлөө баяр хүргэхыемнай зүбшөөгыт. США-гай эзэрхэг добтолгодо эсэргүү, Эхэ ороноо абархын түлөө илалта түгэс тэмсэлдэнь вьетнам арадта хэглэжэ байhан энэ туhаламжа пролетарска интернационализмын ёhоор хэгдэнэ гээшэ».

Е. ПАВЛОВ.
(АПН).

БОЛГАРИИН АРАДАЙ [Р]ЕСПУБЛИКА. **Промышленна** [...]э барилганuудай ашаглалга[...]оруулагдаhан тухай, хүдөө [...]оной ажалшадай ехэ амжал[...]туудые туйлаhэн тухай мэдээ[...]шүүд ороной зүг зубхис бү[...]hөө ороно.

[З]УРАГ ДЭЭРЭ: Бургаста [...]ол, ацетон үйлэдбэрилэн гар[...]аг заводой эрхим барилгаша[...] нэгэн—Стоян Андонов. [...]эдын угтамжа болгон абаhан [...]таяа нүхэдтэеэ хамта бол[...]hоонь урид дүүргээ.

БИА—ТАСС-ай фото.

РСФСР-эй ВЕРХОВНО СҮҮДЭЙ ПЛЕНУМ

[Р]СФСР-эй Верховно сүүдэй пле[...] Л. Н. Смирновой түрүүлэлгэ[...] hаяхан болоо. Хэдэ хэдэн [...]Р-нүүдэй, областной болон [...]вно арадай сүүдүүдэй түрүү[...]шэнэр пленумдэ хабаадалсаа. [«Х]улиганталгын түлөө харюусал[...] шангадхаха тухай» СССР-эй [Вер]ховно Соведэй Президиумэй [19]66 оной июлиин 26-най Ука[...] республикын сүүдүүдэй яма[...] дүүргэжэ байhан тухай [РС]ФСР-эй Верховно сүүдэй тү[рүү]лэгшын орлогшо В. В. Шуби[...] элидхэлые, архи ехээр уудаг [...]али hогтоодог ондоо зүйлнүү[...] хэрэглэдэг хүнүүдтэ эсэргүү [...]кээнүүдые шангадхаха тухай [...]ргүүлээр сүүдүүдэй хэдэг [...]уланууд тушаа РСФСР-эй [Вер]ховно Сүүдэй түрүүлэгшын ор[лог]шо Н. Ю. Сергеевагай элидхэ[...] пленум зүбшэн хэлсэhэн бай[...]

[...]Социалис хуули ёhо шууд сэ[...] сахиха ябадалда үндэhэлэн, [«х]улиганталгын түлөө харюусал[...] шангадхаха тухай» СССР-эй [Вер]ховно Соведэй Президиумэй [19]66 оной июлиин 26-най Указ[...]ион тааруугаар, хулиган яба[...]ай эрид шанга тэмсэлэй хэг[...] ёhотой байhанда республи[...] сүүдэй органуудай анхаралые [...]нум хандуулаа. Хулигантаhа[...] гү, али бусад гэмтэ ябуулга [...]нэй түлөө толгойн харюусал[...] хабаадуулагдахаар хүнүүдые [...]рганай талаар зэмэлээд ор[...] ябадал сүүдүүд гаргаха ёhо[...]

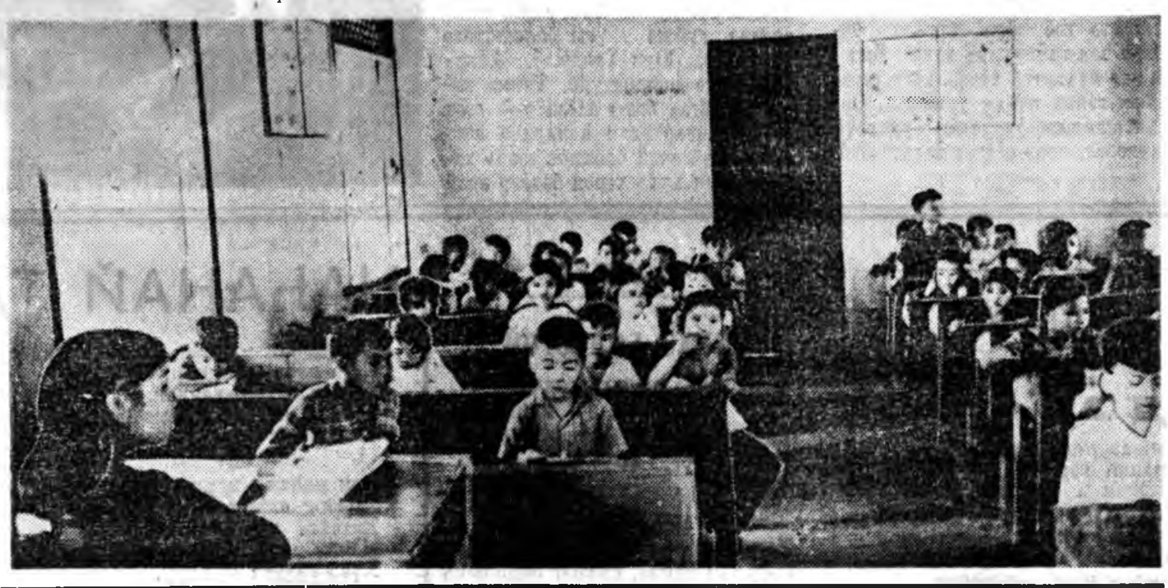
[...]ага зэргээр хулиганталга ту[...] материалнуудые али бухы та[...]ань зүбөөр хаража үзэхэ, ба[...]hан хүнүүдэй гэм зэмэтэй [...]ыень нарин hайнаар шалгаха [...]ала гэжэ арадай сүүдүүдтэ [...]нум заагаа. Бага зэргын хули[...]алга гаргаhан хүнүүдые арес[...]лха, заhан залаpуулха хүдэл[...]идэ ябуулха гү, али яла тохо[...] тухай асуудалые шиидхэхэдээ, [...] хэгшын ямар хүн байhые, [...] оршон байдалда буруу яба[...] гаргаhанайнь шэнжые сүү[...] хараадаа абаха ёhотой.

[...]архи ехээр уудаг гү, али hог[...] зүйлнүүдые хэрэглэдэг хү[...] ябуулгые хизаарлаха ту[...] хэрэгүүдээр сүүдүүдэй ябуул[...] тушаа» пленумэй батлан [...] тогтоол соо иигэжэ тэм[...]эгдэнэ. Архидалгатай, hогтоо[...] зүйлнүүдые ехээр хэрэглэл[...] тэмсэл гэм зэмэ хэлгые [...]шалан зайсуулгада, ажал бо[...] бүлэдэ ушар ёhо hайнаар мэ[...] хандадагаар эрхэтэдые хү[...]үүлгэдэ, социалис бүлгэмэй [...] гурим сахилгада ехэ улха ша[...]ай. Сүүдүүд хадаа эрхэтэдэй [...]уугүй ябадал гаргалгые хи[...]лаха тухай хэрэг бухэниие [...]жа үзэхэдөө, архидалга гү, [...] hогтоодог ондоо зүйлнүүдые [...]эглэлгэдэ туhалдаг шалтагаа[...]дые элишэлхэ, эдэ шалтагаа[...]дые зайсууха хэмжээнүүдые [...]ха зэргэтэй.

[К]ПСС-эй ЦК-гай захиргаанай [...]зуудай таhагай секторые [...] А. Я. Сухарев, РСФСР-эй [про]курор В. М. Блинов, СССР-эй [Вер]ховно Сүүдэй түрүүлэгшын ор[лог]шо В. И. Теребилов пленумэй [...]эмэридэ хабаадалсаа.

УРДА ВЬЕТНАМ. Сүлөөлэгдэhэн районуудай нэгэнэйнь эхин hургуулида хэшээл боложо байна.

ВИА—ТАСС-ай фото.

ХИЛЫН СААНАhАА

РАДИО ТЕЛЕГРАФ ТЕЛЕФОН

ЭЗЭРХЭГ ТҮРИМХЭЙШҮҮЛ ЮУ БОМБОДОНОБ?

ХАНОЙ. ТАСС-ай корр. Е. Кобелев иигэжэ дамжуулба:

Тхайбинь хото—американска түримхэйшүүлдэ эсэргүүсэн баатар габьяатайгаар тулалдажа байгаа ДРВ-гэй олохон городуудай нэгэн. Энэ город барайгараар эгээл баян Тхайбинь провинциин түб болоно. Тус провинциин таряашад барайгарай үндэр баян ургаса абалгын талаар орон доторoo унинэй суурхадаг. Мүнөө жэлдэ эндэхи зарим кооперативууд хоёр ургасаhаа дунда жэшээгээр гектар бүриин 70 центнер барайгар хуряажа абаа. Энэнь Вьетнамай эрхэ байдалда эгээн hайн ургаса болоно. Американска түримхэйшүүл үнгэрэгшэ жэлэй августда энэ провинцида, захиргаанайнь түбтэ саг үргэлжэ добтолжо эхилhэн юм. Дайсанай самолёдууд Чали мүрэнэй хүүргэ, хотын соёлой байшан, барайгар сэбэрлэдэг, черепицэ хэдэг, модо болбосоруулдаг заводуудые, магазинуд болон байрын кварталнуудые бомбодоhон байна.

Тхайбиние хамгаалагшад агаарай дээрмэшэдтэй шэн габьяатайгаар тэмсэнэ. Эдэнэр hая американска үшөө нэгэ самолёт буудажа унагаагаа.

Улаан мүрэн ба тэрэнэй аса hалаанууд Тхайбинь провинци соогуур урдадаг. Муссон бороогой орохо үеэр эндэхи мүрэнүүдэй уhан заримдаа газарай нюруунhаа дээшэ 11 метр хүрэтэр гарадаг. Үерлэhэн уhанай түрисые үндэр даамбанууд лэ тогтоодог байна. Американска самолёдууд иимэ даамбануудые 63 дахин бомбодоо. Заhабарилагшадай шэн оролдолго гаргаhанай ашаар лэ бүдүүлиг бомбодолгын хохидол хойшолон ехэ бэшэ байгаа: дүтэ шалар байhан таряашадай хэлэхэн балгааhан уhанда абтаа. Заhабаришадай тусхай бүлэгүүд түхэреэн сүүлхэ соо дежурлана. Мүрэнэй хоёр эрьеэр обоо бухал шулуун, хабтагай, элhэн ба шабар асарагдаанхай.

Тхайбинь провинциин захиргаанай комитедэй түрүүлэгшэ Нгуен Нгок Чыу—Хойто Вьетнамдахи миниин танилнуудай нэгэн залуунь юм. Айхабтар хэсүү сагай тохёолдобошье, согтой, хүхюун ябадаг. «Энэ жэлдэ манай таряашад барайгарай баян ургаса гүйлаа. США-гай агаараар добтолгые амжалтатайгаар зайсуулхаhаа гадна, мүн үйлэдбэрэешье хүгжөөжэ байhыемнай харана бээт» гээд, Нгуен Нгок Чыу өөрынгөө согтой омогорхолтой байhые тайлбарилба. «Туйлай хүндэ байдалда немец-фашис булимтарагшадые бута сохиhон совет арадhаа революционно баатаршалгын hургаал абалагбди. Совет хүнүүд шэнгеэр бидэниие ондоо хэншье ойлгохогүй. Үнэн сэдьхэлэй туhаламжа үзүүлжэ байhанайнь түлөө КПСС-тэ, Советскэ правительствада, совет арадта ехэ баяр баясхалан Тхайбинь провинциин хүн зоной үмэнэhөө дамжуулыт» гэжэ Нгуен Нгок Чыу хахасаха дээрээ манда хэлэбэ.

ЭКВАДОРТО ЮУН БОЛОНОБ?

4,5 миллионhоо үлэ мэдэг олон хүн зонтой, Латиин Америкын багашаг республика—Эквадорто hаяшагай ехэ хёмороон боложо байнхай. hүүлэй хэдэн неделиин туршада политическэ шанга тэмсэл орьёлоод американска империализмын мэдэл доро оролгые, дотоодын хархис этэгээдүүдэй добтолгые буруушааhан ажалша олониитын эсэргүүсэлтэ замханагүй. Байгша оной март соо сэрэгэй зэбүүрхэлтэ диктатурые унагааhан эквадор арад мүнөө дайсан харша хүсэнтэй дахин урдаhаа хаража тулалдаба. Нэгэн талаhаа—гүрэнэй урбалта хэхэ гэhэн сэрэгэйхид ба бусад хархис хүсэнүүдэй хорото hанаашалгые буруушаажа, гол городуудай үйлсэ, гудамжануудта жагсан гараhан, дотоодын бүхы дайдалые демократическа болгохо, демократическа конституци абаха эрилтэ табидаг студентнэр, хүдэлмэришэд; нүгөө талаhаа—унагаагдааша диктатурын үедэ бии байhан ёhо гурим үлөөхые оролдодог бүлэг хархисууд ба баруунай партинууд тулалдажа байна.

Орон доторхи зэбсэгтэ хүсэнүүдэй засаг хизаарлаhые буруушааhан сэрэгэйхидэй буhалгаан мүнөөнэй хёморооной эхин болоо. Гадаадын добтолгоhоо ороноо хамгаалха ёhотой гэжэ зэбсэгтэ хүсэнүүдэй уялга тодорхойлhон конституциин правительственна проектые обороной министр, генеральна штабай начальник түрүүтэй гурбан түрэлэй сэрэгүүдэй командалагшанар ноябриин 8-да шүүмжэлэн буруушааhан байгаа. Армиие шэнэдхэн эмхидхэхэ эрхэ конгрессто олгоhон, политическэ хэрэгүүдтэ тэрэнэй хамааралгые буруушааhан, орон доторoo онсо байдал соносхохо, сэрэгэй трибуналнуудые бии болгохо ябадал хориhон статьянуудые хуулиин проектhээ гаргаха эрилтэтэй бэшэг тэдэ генералнууд ороной саг зуурын президент Иерови Индабур гэгшэдэ табяа. Ондоогоор хэлэбэл, эдэнэр ультиматумай түхэлтэй эрилтэнүүдые табиhан байна.

Сэрэгэйхидэй эрилтые ороной бүхы улад зон эрид буруушаагаа. Студентнэр, хүдэлмэришэд, таряашад хото городуудай, тосхон посёлогуудай үйлсэ, талмайнуудта жагсан гараба. Политическэ, профсоюзна, студентнэрэй эмхинүүдэй олонхи ударидагшад мүн лэ ороной политическэ ажабайдалда сэрэгэй хүтэлбэрилэгшэдэй хамааралгые эрид буруушаана. Ороной президент байhан Карлос Хулио Аросемена ультиматумда гар табигшадые тушаалhаань гаргаха эрилтэ Иерови Индабурай үмэнэ табяа. Эдэ эсэргүүсэлтэнүүд сэрэгэйхидтэ шанга hануулга болоод, тэдэнэр сухариха баатай болобо.

Гэхэ зуура, ороной учредительнэ суглаанай эхилхэтэй хамта орон доторхи оршон байдал бүри шангараа. Октябриин 16-да бүгэдэниитын hунгалгаар hунгагдаhан, энэ учредительнэ суглаан, конституци баталха зэргэтэй юм. Баруунай үзэлтэй депутадуудай элдэб арга мэхэнүүдые хэhэнhээ уламжалан, учредительнэ суглаан баруунай үзэлтэй бүлэглэлэй—конституционно демократическа нүхэсэлэй удамарша Отто Аросемен Гомес гэгшые нэгэ жэл хүрэтэр болзороор ороной саг зуурын президент болгожо, ноябриин 16-да hунгаhан юм. Тэрэл үдэр тушаалаа даажа ороод, правительство эмхидхэн байгуулаа hэн. Правительствын гэшүүдэй олонхинь баруунай үзэлтэй партинуудай түлөөлэгшэд байба. Хархис хүсэнүүдэй түлөөлэгшэ, консервативна партиин хүтэлбэрилэгшэ Гонсало Кордего гэдэг учредительнэ суглаанай түрүүлэгшээр мүн лэ hунгагдаhан. Демократическа эрхэ сүлөө хангахаар хараалhан конституциин проектые учредительнэ суглаан дээрэ баталхагүй эюул тохёолдоо. Тэрээнhээ уламжалан, орон дотор буруушаалай демонстрацинууд, митингнүүд хаа хаанагүй боложо эхилээд, олон мянган ажалшад, түбхын түрүүндэ студентнэр хабаадана. Элдэб хото городуудта забастовкын тэмсэл улам үргэдэн бадарна, ажалшад полици хоёрой хоорондо хюдалдаата шанга тулалдаанууд болоно.

Хүдэлмэришэд, студентнүүд ба таряашадые нэгэдхэhэн түрүү үзэл бодолтой эмхинүүд, мүн хэдэ хэдэн политическэ партинууд Отто Аросемена Гомесэй правительствые буруушаажа байhан тухайдаа тусхайлан мэдүүлбэ. Эдэнэр учредительнэ суглаанай үмэнэ табиха эрилтэнүүдээ тодорхойлон хараалхын тула Арадай конгресс hаяар зарлаха hанаатай байна.

«Хорото үгэсэлгэшэд үгы болог!», «Конституци ба демократи мандаха болтогой!» гэhэн уряанууд мүнөө Эквадорто улам шангаар дуулдадаг болоо.

Петр ТАМАРИН,
ТАСС-ай шэнжэлэгшэ.

ЯДЕРНА ТУРШАЛГА ХОРИХО

НЬЮ-ЙОРК, ноябриин 24. (ТАСС). Ядерна туршалга зарим талаарнь хорихо тухай Московско договор сахихыень ООН-ой Генеральна Ассамблейн XXI сессиин Нэгэдэхи (политическэ) комитет мүнөөдэр бүхы гүрэнүүдые уряалба. Тэрээнhээ гадна, ядерна зэбсэг хаанашье туршахаяа болихыень ядерна гүрэнүүдые уряалаа.

Энэ резолюциин проектые баталан абаха гэжэ 72 делегаци дуугаа үгэhэн, нэгэл делегаци (Франци) hаналаа барихан байна. Ядерна туршалга газар дорошье хэхые хорихо гэжэ СССР холодоо мэдүүлдэг байhан юм гэжэ совет түлөөлэгшэ А. А. Рошин комитедэй заседани дээрэ мэдүүлбэ. Советскэ Союзай hанамжын ёhоор, эрдэм, техникын мүнөөнэй хүгжэлтын хэм хэмжээн ядерна туршалгые орон бүхэнэй хэрэгсэлнүүдээр элирүүлхэ арга яhала олгохоор болонхой, тиимэhээ уласхоорондын инспекци тогтооhоной хэрэггүй гэжэ тэмдэглэбэ.

Иорданидахи байдал шахардуу байhаар

БЕЙРУТ, ноябриин 24. (ТАСС). Ноябриин 13-да Израилиин сэрэгүүдэй эзэрхэг түримхэй ябуулга хэhэнhээ уламжалан, Иорданидахи байдал түгшүүритэй зандаа байhаар. Израильтай хилэлдэг оронойнгоо баруун районуудтахи хилые бүри шангаар сахиха. Израилиин сэрэгүүдэй зүгhөө добтолгын дахинаа хэгдээ hаань өөhэдыгөө хамгаалхын тула буу зэбсэг үгэхэ эрилтэ табиhан хүн зоной жагсаалнууд болоно.

Израилиин түримхэй ябуулга буруушааhан демонстрацинууд Баруун Иорданиин хэдэ хэдэн городууд, hуурин тосхонуудта болоо гэжэ Иорданиин дотоодын хэрэгүүдэй министерствын тусхайлан тунхаглаhан мэдүүлгэ дотор хэлэгдэнэ. Гэхэтэй хамта, демонстрантнуудай дунда «hүйдхэлшэ этэгээдүүдэй шурган ороhоной» hүүлээр аюулгүйе сахиха хүдэлмэрилэгшэд Набулсе хотодо шанга хэмжээ абаха баатай болоо. Демонстрантнууд полици хоёрой хоорондо тулалдаанууд болоо, тэрээнhээ уламжалан гэмтэhэн ушарнуудшье бии гэжэ тэрэ мэдээсэл доторнь тэмдэглэгдэнэ.

ГУТАМШАГ ДҮН

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Вьетнамдахи дайнай гаргашын ехэ болоhонhоо уламжалан, США-гай правительство мүнөөнэй финансын жэлэй түрүүшын 4 hарые 13 миллиард шахуу доллар дефицитэйгээр дүүргээ. США-гай финансын министерствын ноябриин 23-да тунхаглаhан гаргашанууд ба алба татаринууд тухай мэдүүлгэ дотор иигэжэ хэлэгдээ гэжэ АП агентствын корреспондент Вашингтонhоо мэдээсэбэ.

Сэрэгэй гаргашын ехэ болоhонhоо шалтагаалан, Холбоото Штадуудай гүрэнэй үринь саг үргэлжэ нэмэнэ. Байгша оной ноябриин 17-ной байдалаар тэрэнь 327 миллиард доллар болоhон байна. Үшөөл нэмэхэ янзатай. 330 миллиард доллар болохо гэжэ хууляар тодорхойлогдоhон гүрэнэй үриин дээдэ хэмжээе үшөө нэмээхыень Джонсоной правительство тон hаядаа конгрессэ гуйжа магад гэжэ финансын министерствын түлөөлэгшэ үсэгэлдэр мэдүүлээ.

Интервентнүүдэй тоо улам нэмэнэ

НЬЮ-ЙОРК, ноябриин 24. (ТАСС). Урда Вьетнамда байhан американска сэрэгүүдэй ниитэ тоо үнгэрэгшэ неделиин hүүл тээшэ 360 мянган хүн болоhон байна гэжэ Ассошиэйтед Пресс агентствын корреспондент американска командованиин мэдүүлгые үндэhэ болгон Сайгонhоо мэдээсэбэ.

БУУ БАРИН БОДОНХОЙ

ПРАГА, ноябриин 24. (ТАСС). Мозамбик патриодуудай отрядуудта 7 мянган хүн буу барижа жагсанхай гэжэ үсэгэлдэр Чехословакиин журналистнуудтай хэhэн пресс-конференци дээрээ Мозамбитые сүлөөлхэ фронтын (Фрелимо) түрүүлэгшэ Э. Мондлане мэдүүлбэ.

Мүнөө ороной газар дайдын табанай нэгэ хубинь национально-сүлөөрэлгын хүсэнүүдэй хиналта доро оронхой гэжэ Мондлане мэдээсэбэ. Тиихэ зуураа, амгалан хүн зон тушаа португальска колонизаторнуудай хэдэг зэрлиг муухай аашанууд тухай журналистнуудта хөөрөө.

Мозамбигай национально-сүлөөрэлгын Фронт Португалиин бусад колонинуудтахи эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэлшэдтэй нягта харилсаа холбоотой байдаг. Португалиин колониальна дарлалта ойрын сагта үгы хэгдэхэ гээд этигэлэгбди гэжэ Мондлане мэдүүлбэ.

Вьетнамдахи дайн улам hүжэрөөгдэжэ үргэлжэлhөөр. Американска сэрэгүүдэй шэнэ подразделениинүүд Урда Вьетнам худар эльгээгдэнэ. Американска эхэнүүд, hамгад хүбүүд болон үбгэдэйнгөө ухэhэн тухай мэдээнүүдые улам олоор абадаг болонхой. Польшын «Шпильки» журналда тунхаглагдаhан зураг тэрээниие гэршэлнэ

ТАСС-ай фотохроника.

ХУНВЭЙБИНҮҮД hҮНДЭЛhӨӨР

ПЕКИН, ноябриин 24. (ТАСС). Хүйтэн байбашье hаань, олон зуу мянган хунвэйбинүүд Пекинэй үйлсэ гудамжануудта hүндэлhөөр. Бээрэнги эдиршүүл ба үхибүүд армиин, ниитын аюулгүйе сахиха сэрэгүүдэй солдадууд болон офицернүүдэй команда доро хотын талмайнууд, үйлсэнүүдтэ hуралсал хэнэ, колонно колонноороо алхалан дабшана. Ябгаар дабхиhан олон бүлэг хунвэйбинүүд Пекиндэ ерэжэ үргэлжэлhөөр.

Тиимэ бүлэгүүдые туг бариhан хунвэйбин, үбсүүндээ Мао Цзедунай дүрэ зураг зүүhэн хунвэйбин толгойлон дабшадаг гуримтай. Түмэр зэбэтэй модон жадаар зэбсэглэhэн хунвэйбинүүд ехэнхидээ тиимэ колонныn хойноhоо дабшадаг байна. Городто хунвэйбинүүдэй тарааhан материалнууд дотор хэлэгдэhэнэй ёhоор, КПК-гэй ЦК-гай политбюрогой гэшүүн Чэнь Бода, «КПК-гай ЦК-гай соёлой хубисхалай бүлэгэй» гэшүүн Ван Ли гэгшэд КНР-эй худалдаа наймаанай министерствэдэ ноябриин 22-то болоhон суглаанда хабаадаа юм ха. Тэрэ министерствэдэ «хүнүүдые зобоохо туляаха зэргээр hайшаалда хүртэдэг» ушарнууд үзэгдэhэн. «Баригдажа хаагдагшадай байха таhалганууд», элдэб зэбсэгүүдые хэрэглэн «мушхэбэри мүрдэлгэ хэхэ таhалганууд» тэрэ министерствэдэ мүнөөшье бии байhаар гэжэ суглаан дээрэ хэлэгдээ.

Хунвэйбинүүдтэй хүдэлмэришэдэй тулалдаhан тухай хөөрэhэн хуудаhанууд Пекинэй үйлсэнүүдтэ хаа-яа үзэгдэнэ. Жэшээлэн хэлэбэл, тэндэ ноябриин 8-да болоhон тулалдаанууд тухай Харбинай электромеханическа заводой листовко соо хэлэгдэhэн байна. Харбинай электромеханическа институдай 600 хунвэйбинүүд заводой территори худар добтолон ороод, заводой управлениие эзэлhэн, радио-дамжуулдаг түхеэрэлгэнүүдые тодхоод, материалнуудаа уншажа эхилhэн тухай хүдэлмэришэд бэшэнэ.

Сириин арадай тэмсэлые талархан дэмжэнэ

ДАМАСК. (ТАСС). Араб гүрэнүүдэй—ОАР-ай, Сириин, Алжирай, Ирагай, Мароккын, Суданай ба Иорданиин гүрэнэй тугууд Дамаскдахи парламентын байшан дээрэ 3 хоногто далбаба. Хархис этэгээдүүдтэ, империализмда эсэргүүсэн, эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэжэ байгаа араб оронуудай ажалшадые дэмжэхэ хэмжээ ябуулга тодорхойлон хараалхын тула зарлагдаhан Араб профсоюзуудай бүгэдэ ниитын федерациин түбэй соведэй сесси эндэ, парламентын байшан соо болоо. Федерациин түбэй соведэй тунхаглаhан мэдүүлгэ доторнь иигэжэ хэлэгдэнэ: Сириин арадай эрэлхэг тэмсэлые, бата тэсэбэриие hайшаан дэмжэнэбди, мүн Сиридэ эсэргүү империализмын ба хархис этэгээдүүдэй хорото ябуулгануудые эрид буруушаанабди.

Урда Вьетнамай патриодуудай ябуулга

ХАНОЙ, ноябриин 24. (ТАСС). Урда Вьетнамай сүлөөлэлгын арми ба патриодууд американска, дахуул сэрэгүүдтэ эсэргүү шанга сохилтонуудые хэжэ үргэлжэлhөөр. ВИА агентствын мэдээсэhэнэй ёhоор, Урда Вьетнамай патриодууд сентябрь—октябрь соо Куангчи, Биньдинь провинцинуудай хоорондохи районуудта (Урда Вьетнамай хойто хуби) дайсанай 15768 солдат ба офицернүүдые хүлhөөнь буулгаhан байна.

ШЭХЭНЭЙ ШЭМЭГ НЮДЭНЭЙ ХУЖАР

ЭНЭ ХУУДАҺАНДАМНАЙ УНШАГТЫ:
❀ Ташкентын дэбтэрһээ. ❀ Хүршэнэрэй һонин. ❀ Уран шүлэгэй үнгэ. ❀ Энеэжэ садамаар.

МАРТАГДАШАГҮЙ ҮДЭРНҮҮД

1958 ОНОЙ октябриин эхеэр Ази, Африкын уран зохёолшодой ехэ хуралдаанда хабаадалсахаяа Хоца Намсараевтай хамта гараһан байгаабди. Самолёдоор ниидэн хүрэжэ, Ташкентын аэродром дээрэ буухадамнай сэлмэг наратай үдэр байгаа һэн. Сэнхир тэнгэри магтайншье шэнээн үүлэтүй. Баяр баясхалантайгаар угтуулһанай һүүлээр машинада һуугаад, город орообди. Гол үйлсэнүүдэй нэгэндэ оршодог «Зеравшан» гэжэ гостиницада байрлаа һэмди. Үйлсэ гудамжаар, талмайнуудаар сэсэг жэмэс таригданхай, алхаха зайгүй гэхээр бүтүү ногоон байба. Үндэр тэгшээр уллангир, чинара, карагачи модод, бүдүүн томо дубууд наранай халуун элшые халхалан жэрылдэнэ.

Хаа хаанагүй хүн зон дүүрэн. Һудалтай ногоон тэрлиг үмдэһэн буурал сагаан үбгэд, номуудаа һугабшалһан студентнэр, эрэгтэй, эмэгтэйшүүл суглаанда ерэһэн зохёолшодые дүтэһөө хараха гэжэ зай забһаргүйгөөр үймэлдэнэд. Цейлонһоо ерэһэн ламанар, хундан толгойтой, шаб шара хубсаһатайнууд олоной дунда бүришье һаа эли. Өөрынгөө үндэһэн хубсаһа үмдэнхэй Энэдхэгэй зохёолшо эхэнэр хаб хара негр хүбүүнтэй англи хэлэн дээрэ хөөрэлдэнэ хэбэртэй... Самсаалтай харахан малгайтай Индонезиин зохёолшод ямаршьеб журнал һонирхон харанад. Энэ үедэ үндэр задарюун бэетэй, нюдэндөө хара шэл хэһэн негр хүбүүн гостиницын фойе руу орожо ерэбэ. Хэмэл одоной түхэлөөр хэгдэһэн нааданхай ехэл һонирхон үзэнэ. Тэрэнь халта мушхахада хүтэжэмтэ гоё абяа гаргаад бүришье һаа гайхуулна хаш. Бидэнэр энэ нүхэртэй хөөрэлдэхэ дуратайбди гэһэн тэмдэг үгэбэбди. Оршуулагшанине дуудажа, удангүй танилсаад, нэрэ обогоо мэдэлсэбэбди.

— Энэтнэй юунэй орден бэ,— гээд шэнэ танилнай яһала зоригтойгоор, балай аягүйрхэһэншье янзагүйгөөр Хоца Намсараевичай депутатска тэмдэгые гараараа барижа үзөө һэн. Үбгэн өөрөө һайсахан жэхынгээр уралаа жэмылгэжэ, хара хүбүүнние хурса нюдөөр шэртэн байгаа агша һэн. Дүрыень буулгаха һанаатай, забдалга хэжэ байхадамни мэдэжэ уран зохёолшо Афанасий Коптелов (Новосибирск) Аксен Сусеев (Хальмаг) хоёр баяртайгаар дүтэлэн ерэбэд. (Нэгэдэхи зураг). Тиихэдэнь Хоца Намсараевич бахардан энеэгээд:

— Таанар бэеэ ехээр бү зэһэгты, манайш мастер нэгэн гэбэл сагаанаар, үгы һаа хараар гаргаха байха,—тэжэ байгаад үнэхөөроошье дүрэгүй, һаял буулгажа эхилһэн намайе голхоруулап наада бария бэлэй...

Би тиихэдэнь хороо хүрэһэн юумэндэл ябаһан лэ газартаа шахуу Хоца Намсараевичые буулгадаг байбаб. Тэрэл үдэртөө гээшэ һэн ха, нэгэ бабагар хара һахалтай, нюдэнлөө шэлтэй, һүртэй задарюун шарайтай хүнтэй хөөрэлдэжэ байхыень харажархибаб. Баһал дүрыень абабаб. Тэрэнь Энэдхэгэй зохёолшон Сант Сингх Секхон байһан байгаа. «Энэшни юрэдөө ой соо уулзаа һаа, айжа мэдээ алдаад, гүйжэ үгы болошохоор хүн байна. Юун Ханджаб, Ханажаб гэжэ һаланагүйб. Тиимэ нэрэтэй байгаа бэшэ аабза?»— гээл Хоца Намсараевич һонирхоо һэн. Харин үбгэнэй блокнот дээрэ харахадамни хүхэ хорон бэхээр арайхан үзэгүүдые гаргажа, «Панджаб» гэжэ бэшээтэй байгаа һэн. «Пенджаб» гэжэ нютагаа тэрэ хүн ойлгуулха һанаатай нэрлэһэн байгаа бшуу.

Хуралдаанай боложо байһан нэгэ үдэр газаатуур гараад, сэбэр агаарта сэнгэжэ ябаа һэмди. Мантай хамта үбэр Монголой мэдээжэ уран зохёолшо Сайнцогт ябалсаа һэн. Хоца Намсараевич тэрэ холын нютаг руу аяншалха түсэбтэй байһан тухайгаа хөөрэжэ эхилээд: «Би ерэхэ жэлдэ далатай болохоёо байнаб, та Буряадтамнай ерэжэ шадаха гүт?» гэжэ һураба. Тиихэдэнь табяад наһатай Сайнцогт ухибүүн шэнги уринаар энеэбхилээд: «Уралал хүргөө һаатнай, морёоршье гүйлгэжэ ерэнэ аабзаб даа» гэжэ харюусаа агша бэлэй. Эгээл энэ үеынь оножо буулгаһанаа һананаб.

Ташкент шадарай нэгэ гоё һайхан нютаг, хүн зонтой зунай байрын газар—Чагатай ошоо һэмди. Манай зарим ханинар тэндэ байрладаг байгаа. Хоца Намсараевич зуурандаа жолоошонтоёо ярилдажа, минии обзороогүй байтар юунэйшьеб тухай ехээр һонирхошобо. Һүүлдэ мэдэхэдэмни «Чагатай» гэһэн үгэнь «Сагаадай» гэһэн удхатай байгаа бэлэй. Энэнь монголшуудай эртэ урдын түүхэһээ һабагшатай ааб даа. Тэрэ зуһаланда ошоод, жолоошодтой хамта һуужа, бардам түбшэнөөр сайлажа байхыень баһал буулгаа һэм (хоёрдохи зураг).

Найман жэлэй урда тээ тэрэ хуралдаанда ябаһамнай мүнөө түүхэдэ ороо гээшэ ааб даа. Үнэхөөрөөшье мартагдашагүй һайн һайхан үдэрнүүд байгаа бэлэй. Эдээхэн дүрэ зурагуудые та бүгэдын һонирхоо һаа, тэдэ үдэрнүүдэй шэнхинээтэ суураяе дуулгаһан мэтээр өөрөөшье баясаха байгааб.

Ч-Р. НАМЖИЛОВ

МАНАЙ ХӨӨРЭЛДӨӨН

АХА ДҮҮ АРАДАЙ ИСКУССТВО

Һаяхан манай буряад театрай бүлэг хүдэлмэрилэгшэд Монголой Арадай Республикада ябаад ерэв. МНР-эй Культурын министерствын уряалаар тэдэ Монголой мүнөөнэй литературын үндэһэ һуури табигша Д. Нацагдоржын түрэһөөр 60 наһанайнь ойн баярай һайндэртэ хабаадалсаһан, тэндэхи профессиональна театрай тогтоһоор 35 жэл болоһоной баярта байлсаа. Манай Буряадай делегациин толгойлогшо гүрэнэй Х. Намсараевай нэрэмжэтэ драмын театрай директор Ц. А. Балдаровтай манай корреспондент уулзажа, энэ айлшалалга тухайгаа хөөрэхыень гуйһан байна.

— Нацагдоржын нэрэ, бүхы дэлхэйдэ, илангаяа социалис гүрэнүүдтэ мэдээжэ, тэндэхи уншагшадта хүндэтэй байна. Энэ илангаяа 60 наһанайнь ойе монголшуудай тэмдэглэхэдэ элеэр харагдаа,— гээд Цырен Аюрзанаевич Балдаров хөөрөөгөө эхилбэ.—Хитад Албани хоёрһоо бэшэ бүхы социалис гүрэнүүд түлөөлэгшэдөө эльгээгээ. Мүн Франциин, Урда Америкын зарим тэды элитэ зохёолшод ерээ. Монголдо арадай революциин илаһанай һүүлээр, социалис удхатай, национальна түхэл маягтай литература хүгжэжэ эхилһэн байна. Тэрэнэй хүгжэлтэ Д. Нацагдоржын нэрэтэй таһаршагүй холбоотой. Мүнөө Монголой литература Ч. Лодойдамбын «Тунгалаг Тамир» гэжэ романай һүүлээр бүхы социалис гүрэнүүдэй олониитын дунда суурхаад байна. Намдаг, Оюун, Чимид, Баттулга, Цэдэндорж, Нямдорж, Гармаа болон бусад олон абьяастай зохёолшод эндэ ургаа. Нацагдоржын түрэһөөр 60 наһа гүйсэһэнэй ойдо советскэ литературын түлөөлэгшэд В. Катаев түрүүтэй ерээ.

— Нацагдоржые, мүн Монголой профессиональна театрай үндэһэ һуури табигша гэдэг аабза?

— Энэнь тон зүб. 1931 ондо Нацагдоржын оролдолгоор Улаан-Баатар хотодохи уран һайханай хэдэн бүлгэмүүд нэгэдэжэ, ноябриин 12-то «Арадай сэнгэхэ тазар» гэжэ нэрэтэй ехэ наада табидаг болоһон байгаа. Тэдэ нааданһаа тон түрүүн Монголой театральна искусство эхиеэ абаһан түүхэтэй. Һүүлээрнь эдэ бүлгэмүүдэй тон бэлигтэйшүүл Нацагдоржын зохёоһон «Ушартай гурбан толгой» гэжэ хүгжэмтэ драма табиһан байна. Энэ спектакль ябан оперо боложо хубилаад, бидэнэй байха үедэ 2 мянга 500 дахинаа харуулагдаа. Тэрэ сагһаа хойшо Монголой зүжэгшэд Нацагдоржын, Аюшын, Цэдэнжабай, Оюунай, Ванганай зохёолнуудые сценэ дээрээ табяа, Ло-пе де Вега, Гольдони, Шекспир, Шиллер, Гоголь, Чехов, Горький, Погодин, Симонов, Арбузов болон бусад элитэ ба агууехэ драматургнуудай зүжэгүүдые монгол арадтаяа танилсуулаа. Энэ театрай тогтоһоор 35 жэлэй ой Нацагдоржын жара наһантай зэргэ үнгэрэгдэһэн байна. Театр мүнөө Д. Нацагдоржын нэрэ зүүдэг монгол арадай энэ ехэ һайндэртэ ерэһэн айлшадта наадан харуулагдаа. РСФСР-эй габьяата артистка манай Мария Николаевна Степанова тэндэ хабаадалсажа, Х. Намсараевай «Цыремпил» гэжэ повестьһоо отрывок уншажа, тэдэ олониие баясуулһан байна.

— Монгол буряад театрнуудай хоорондохи хани барисаан мүнөө үедэ ямараар хүгжэжэ байна гээшэб?

— Аха дүү арадай хани барисаан тон ехэ. Илангаяа монголшууд манай буряад искусствын хүгжэлтэ тухай ехэ һонирходог байна. Бидэниие нимэ нэгэ ушар гайхуулаа. Нацагдоржын нэрэмжэтэ драмын театр Д. Батожабайн «Зүрхэнэй шарха» гэжэ драмые мүнөө үедэ табижа байна. Энэ зүжэгые хараха гэжэ дүтэ ойрын малшад эмээл морёор гүйлгэлдэжэ ерэнэ. Холынхидынь хоёр моритой. Унажа ябаһан моринойнгоо һулархалаар, зорюута хүтэлжэ гарагшадаа һэлгэжэ мордоод гүйлгэлдэнэ. Энээгээр бодоходо холоһоошье малшад ерэнэ гээшэ ха.

Үшөө тиихэдэ Батожабайн хэдэн номууд, тэрэ тоодо «Төөригдэһэн хуби заяан» гэжэ роман монголдо толилогдоһон байна. Манай буряад театр «Далан худалша» гэжэ монгол зүжэг табижа байнхайбди. Улаан-Үдымнай сценэ дээрэ энэ зүжэгтэ наадаһан Гантүмэр «Зүрхэнэй шархада» гол роль гүйсэдхөө. Тиихэдэ М. Н. Степанова Бэридэй рольдо наадаа. Монголой арадай революциин 49 жэлэй ойдо зорюулжа табигдаһан энэ зүжэгые монголойхид айхабтар һонирхоно. Монголой арадай артист Нямын Цэгмид «Зүрхэнэй шархые» сценэ дээрэ табяа. Манай үниинэй нүхэр Гантүмэртэ энэ һайндэр соогуур Монголой габьяата артистын нэрэ зэргэ олгогдоо. Энэ бидэндэ ехэ һайшаалтай байба. Зүжэгые Ю. Цыденбал түрүүтэй МНР-эй гүрэнэй хүтэлбэрилэгшэд хараа. Һаядаа Монголдо «Агуу гоохон Ангара дүүхэй» гэжэ буряад балет табигдахань.

— Октябриин хубисхалай 50 жэлэй ойе угтуулан, манай буряад драмын театр ямар зүжэгүүдые бэлдэжэ байна гээшэб?

— Ноябриин 26-да А. Бальбуровай «Михей хаанаб?..» гэжэ драма табихамнай. Ород хэлэн дээрэ А. Вампиловай «Прощание в июне» гэжэ зүжэг бэлдэнхэйбди. Ц. Шагжинай Вьетнам арадай баатар габьяа харуулһан пьесэ, Н. Дамдиновай «Мартагдашагүй дуун» гэжэ мүнөө үеын байдал дээрэһээ үндэһэлэгдэһэн зүжэг бэлдэжэ байнабди. Гадна В. Шекспирэй «Король Лир» гэжэ трагеди буряад хэлэн дээрэ табигдаха.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Д. Батожабайн «Зүрхэнэй шарха» гэжэ зүжэгтэ Ц. Гантүмэр, Ц. Нямбуу гэгшэд Мэрхой Даримма хоёрой рольдо наадажа байна.

ПРАВДА БУРЯТИИ

Мүнөөдэрэй номерто:

Нэгэдэхи хуудаһанда: «Марксизм-ленинизмын туг доро» гэһэн «Правда» газетын түрүү бэшэг. «Совет засагай табин жэлэй ойн хүндэлэлдэ» гэһэн рубрика доро материалнууд.

Хоёрдохи хуудаһанда: Е. Стасовагай статья — «В. И. Ленин ба культурна революци». Республикын хүдөө ажахын министр И. Игнатьевай «Хонишодой габьяа харуулха саг ерээ» гэһэн статья.

Гурбадахи хуудаһанда: «Монголой Арадай Республикада» гэһэн фоторепортаж. Хилын саанаһаа мэдээсэл. АПН-эй материалнууд.

Дүрбэдэхи хуудаһанда: «Субботний огонек».

ШЭНЭ ШҮЛЭГҮҮД

ТАЙГАДА

Бамбагар хуурай хүбхэн дээр
Балшар наһаяа һэргээжэ,
Хангай халюун тайгынгаа
Хангал бэедээ шэнгээжэ,
Шэнэһэн тужын соорхой соо
Шэлбүүһэн отог обоолоод,
Газарай амисхаал шагнаархан,
Гансаарханаа хэбтэһэйб.
Намаа набшын һабинаан дор
Налгаи зүүдэ манахалби.

Намжаа ногоон үглөөгүүр
Наранай гарахы харахалби.
Хүхэнэн хүхэнэн гуниглааша
Хүхын дуунай һүнинүүды,
Хүхэрэн хүхэрэн манатааша
Хүнтэйн аглаг хадануудые
Харахан алаг зүрхөөрөө
Харан шагнан һуухадаа
Аалин аалин гэнгинэжэ,
Аман соогоо дуулахаб даа.

ЗАХЯА

Үүрэй сайхын урда тээ,
Үүдээ сэлин гаралайлши.
Мүнгэн сагаан хюруу дээр
Мүрөө гарган ябалайлши.
Холын холо нютагта,
Хотон айлаа һанахалши.
Буурал хүгшэн эжыдээ
Бусажа һөөргөө ерэхэлши.

Арбан үеын амисхаал,
Аглаг тоонто Шэбэртэш,
Элинсэгэйш дурасхаал
Элдин Бэлшэр, Дабааташ.—
Тэнжэн үдэһэн дайдашни,
Тэрэл зандаа хэбтэхэл.
Тэнигэр ехэ тайгашни
Тэрэлжээрээ угтахал.

☆ ☆

Галуу нугаһад, ангир, хун шубуудшье
Гараһан түрэһэн газартаа дальбараагаа далижуулаад,
Аян замдаа гарахадаа зэлэ татан зэргэлжэ,
Ая гангата дайдаяа һанан дурсан ганганалдаа.
Нэмаг нугын баха, намжаа талын шаарашье,
Намаран ольбон унахада гунигтайгаар шааялдан.
Наһанайнгаа богонидо голхороо гү, али яагаа хаб даа.
Наруули аглаг дайдаяа харан, хагасан уйлалдаа.
Хүбшын модондо донгодогшо хүхэ борохон хүхышье,
Хүдөө хээрын булжамар марян соохор бүбөөлжэншье,
Хүнөөр хамта байрладаг мээхэн алтан хараасгайшье
Хүхэ тэнгэритэ дайдаяа магтан дуулана бэшэ аал даа.
Уян сагаан сэдьхэлтэй инаг буряад басаганшье,
Ухмай һаруул бодолтой уран дууша хүбүүншье
Уудам ехэ замбиингаа алишье хизаар ябахадаа,
Унаһан түрэһэн дайдаяа дурсангүйгөөр яахаб даа.

Д. УЛЗЫТУЕВ

МҮНХЭ БОЛТОГОЙ

Гансахан хүнэй гансахан наһанай
Газар дээрээ охорхоншье һаа,
Үгэлһэн үгэ, үйлэ хэрэгынь
Үеын үедэ мүнхэ болтогой!
Уян бэе, уран яһанайнь
Ууян хүүен залирдагшье һаа,
Сэдьхэл һанаа, сэлмэг бодолынь
Сэлеэн соогоо мүнхэ болтогой!
Дарашагүй арюун сагаан сэдьхэлынь,
Дабашагүй хатуу эрэлхэг зоригынь,
Дабташагүй өөрэ һайхан заншалынь,
Далайшагүй нангин һүрэ һүлдэнь.
Ургы боложо, газартаа дуулан,
Харгы табижа, тэнгэреэр дүүлин,
Мүшэтэ ехэ замбуулин соогоо
Мүнхэ болтогой, мүнхэ болтогой!

НАҺАНАЙ ТАБСАНГУУД

Арба наһан—арбан улаан шагай.
Бага наһан балшар,
Бүхы ажал—наадан.
Ургажа ябаһан улаан бургааһан,
Үндыжэ ябаһан эдир үетэн.

Хори наһан—хорин галзуу шоно.
Хорёод наһан холборхой,
Харгын һалаа олонтой.
Наһан эдир залуу,
Хүсэ шадал мундуу.

Гуша наһан—гушан хара гүрөөһэн.
Хүндэ хүшэрые ойлгохогүй,
Хүсэ шадал буурахагүй.
Эсэхэ сусахые мэдэхэгүй,
Алишье ажалһаа сухарихагүй.

Дүшэ наһан—дүшэн амба сар.
Ажалай амта мэдэдэг,
Ажалда урагшаа жүдхэдэг,
Дүршэл дүрэ олодог.

Таби наһан—табин зөөриншэ тахяа.
Олоһоноо олошоруулдаг,
Олзоёо зөөри болгодог,
Өөрөөшье эдлэхэгүй һаа,
Үри хүүгэдтээ үлөөдэг.

Жара наһан—жаран уршалаа жалга.
Үбгэрхын заха үзэгдэнэ,
Үе мүсэ шархирна.
Духын уршалаа олошорно,
Духэгэршэг болоно.

Дала наһан—далан шашаг хэлэн.
Шашаг үгэ һонин дээрээ,
Шараһан мяхан амтан дээрээ,
Урданайнгаа ябадал удхалнь,
Үнгэрһэн сагые дурдана.

Ная наһан—наян хатайртай хонин.
үһэ зүһэн сайна.
Ухаан бодол балартана.
Ябаха хэхэнь үсөөрнэ,
Ягха-ёгхонь олошорно.

Ерэ наһан—ерэн дуутай бараан.
Унтаха хэбтэхэнь удаан,
Бодохо һуухань үсөөн,
Орон дээрээ хурилтай,
Орон доро һуудалтай.

Зуу наһан—зуун заягүй зүнтэг.
Морин зүнтэглэхэ —
Унага дааганай наадан,
Хүн зүнтэглэхэ—
Үхибүүдэй наадан.

* 83-тай Һама абгайн наһан тухай хэлэһые бэшэжэ абаад, тайлбаринь Б. Намсарайн найруулба.

Ц-Д. ХАМАЕВ.

ШОГ

ЛҮЙЖЭН УНШАЛГА

УРДА САГТА ээн-сабдаг, шүдхэрые даража шадаха шэдитэй «гэгээн хубилгаанаараа» алдаршаһан Ванчиг гэжэ шэрээтэ ехэ лама гурбан голдо суутай һэн ха. Тэрэ хонон үнжэн хүнэй хүүр дээрэ лүйжэн уншадаг Гончиг нүхэртөө атаархажа сухалдадагшье һаа, эрдэмээрээ энэ гохигорһоо холо улүүл байхаб гэжэ һанаадхихадаа, уур сухалыньшье намдахадал гэдэг һэн.

Нэгэтэ шэрээтэ жоодшо нүхэртөө Аюшын Дондогой хүүр дээрэ ошожо лүйжэн уншахам гээд, хонхо дамаарян суглуулжа үбэртэлөөд, Түглын үбэр тээшэ зориһон гэхэ. Эгээл энэ һамбаанда Гончиг нүхэрынь Ванчигайнгаа урдахана урдижэ, морёо тээ дүтэхэнэ талын ганса модондо уяжархёод, өөрөө мүнөөхи хуурсаг соонь орошобо ха.

Уданшьегүй шэрээтэ лама морилбо. Тэрэнэй хоолойгоо заһасагаагаад, хүүр дээрэ лүйжэнгөө уншажа эхилхэтэйнь сасуу: «Эй-ээ..! Яагаабши нихэдээ, ха-ха-ха-аа!» —гэһэн зэрлиг муухай абяан хуурсаг сооһоонь шашхашаба гээшэ. Шэрээтэ ламын нюрга руу хүйтэ даахалал гээд, айхынгаа ехэдэ «Ум-дудари, дари-суу-хаа, пад, пад, ум-пад суу-хаа!»—гэжэ тал мүл шэбэнээд газар тэбэрин унашаба. Харин жоодшо ламын нүхэрни нихэдээ айнатүй гээшэ алтай гэжэ һанаад, бүри жэхүүнээр эльгэ хатан энеэжэрхибэ. Мэдээтэй мэдээгүй һалгаһан шэшэржэ хэбтэһэн Ванчиг ламашье оог-хуугай табиһаар, хонхо дамаарян нишэ тиишэнь тараажа хаяжархёод, ой худар түгсүүл хонхосогһоо торожо унан, дуһан харайжархиба.

Хоёр ламанарай шашханһаа ургэһэн Гончиг ламын морин жолоогоо таһалаад, гүйжэ ябаһан Ванчиг ламые арайл дайрангүй хажуугаарнь түргөөр үнгэршэбэ.

«Мүнөөхи Аюшын Дондог гэдэгэйм һүнэһэн ээн сабдаг боложо хубилаад, һалхи таталуулһаар харайжархиба» — гэжэ һанаһан ламашье мэдэхэ мэдэхэгүй маашн мэгзэмээ унша уншаһаар, харанхыда төөриһөөр, арай арайхан гэжэ гэртээ бусаһан байгаа. Харин Гончиг нүхэрөө айлгажа шадаһандаа сэдьхэлээ ханангн, ехэл баяртай хонхо дамаариинь суглуулжа абаһаар, гэртээ бусаад, Ванчиг нүхэрөө хүн зоной энеэдэн болгоһон юм гэхэ.

Г. РАДНАЕВА.

АТААРХАЛ

НАЙРУУЛГА

Пэгшыхэдээд ногоорһон саад соогоо орожо, зэртэгэрхэн нюдөөрөө хабарай тэнгэриин хүхэльбэгүн руу хаймадан, хун шубуудни, таанадаа угтадагби.

Улайбар шаргал набшаһадаа гүбижэ, хооһоржо, уйдхартай болошоһон сэсэрлиг соогоо намартаа гаража, хун шубуудни, таанадаа үдэшэдэгби.

Хэдэн жэлдэ үмдэдэг хүхэбтэр үнгэтэй малгайгаа абажа, тархи дээрээ түхэреэлүүлэн даллажа, һүхирэн, дуулан үлэдэгымни хараа ёһотойт даа.

«Газар Эхэһээ таһаржа, далитай болоод ниидэжэ шадахагүй барһан бидэниие харахадаа, юундэшьеб ухаа табижархигшаб даа», —гэжэ магадгүй шооложош болоот. Ахир үхибүүн гэжэ үндэртэ ябахадаа һанаа гүт?

Атаархадагби тандаа, хун шубуудни! Һолонгото атаархал сэдьхэлдээ хадагалһан буряад хүбүүмби: Хун шубуун гарбалтай, хуһа модон сэргэтэйш гэлсүүлдэгби.

Тэнгэриин хүүхэнэй хун шубуунай бэеэ бэелжэ, номин долгито далай дээрэмнай сэнгэхэдэнь, Хоридой хүбүүн барижа, наһанайнгаа нүхэрые хэһэн түүхэтэйл. Хориин арба нэгэн хүбүүдые мүндэлүүлээд, хун болгожо табиһан хойноо эшэгы сагаан гэрэйнь эһэ тооһогүй үрхөөр дэгдэн, дахин хун шубуун боложо, һөөргөө тэхэриһэн домогтойл...

Хүүр сагаан бэетэй, хүзүү далии гоёотой, хурылһан, дугылһан аялга дуутай хун сагаан шубуун байхаяа ялайбиб даа. Тэнгэриин оёоргүйе һунгажа, тиимэ дээгүүрш ниидэхэгүй бэлэйб. Газарай далан хэмжэжэ, замаа хороохоёо яарахагүй бэлэйб. Зэлэ татаһан һүрэгэйнгөө удмаршань болоод, зэрэлгээн холы зорижо ябахадаа, газарта дүтүүр, галай үеын түүхын эрьсын түбэрөөн соогуур элин халин ниидэхэ бэлэйб.

Ай, би хун сагаан шубууниш байхаяа ялайбиб даа. Айдар энэ наһандаа абхай һайхан дангина эхээ бэдэрхээ аянай уры һунгажа, ниидэн ниидэн ошохо бэлэйб. Угаймни нарин утаһа татаһан урихан эхэм! Шамайимни хун шубуун болоод, хурмаста тэнгэрез гараа гэлсэдэг лэ. Үнэн гү?.. Үнэн худалш һаа—арадайм арюун домог лэ. Бишни домоглон ухаан бодолой жэгүүр дали дээр шиниингээ хойноһоо ниидэнэм, ниидэнэм... Теэд яашье хүсэжэ шаданагүйби. Шимни ходол һунгэ торгон манан соо хайлан холодонош. Хун шубуун болоо һаа хүсэхэ һэм даа гэжэ шаналнам...

Хурьган сагаан хүнжэлдэл хөөбэр бөөн үүлэд доогуур хойто зүгы шэглэн, хун сагаан шубууд хүшүүрна: Мүльһэтэ далайн эрье хүдар элин, дэбин ошобо ха юмтаа даа. Арба дахин олон болоод намар һөөргөө бусахат. Арба дахин ухаа ороод, намар таанараа угтахаб. Аялгын һомон соогуур зурагэһэн одон болоод, һара нара руу ниидэхэб. Мантан томо гэрнүүдые бодхоогоод, магнайн байжа таанараа угтахаб. Аялга хангюур дуу зохёогоод, саад соогоо гаража, таанай уярхаар дуулахаб.

Теэд битнай хэзээдэшье газарһаа хахасаха табилангүй ха юмбиб даа. Хоёр сагаан дали ургажа, таанараараа ниидэн, домогто эхээсэш бэдэрхэ аргагүйб. Хүлисэгты даа, хоёр далитай хун сагаан шубуудни, хоёр гартай намайгаа. Алнай холодо тантайгаал хамтаб. Хориингоо хуудам халада хоёр хоног амархаяа бү мартагты, хун сагаан шубуудни!

Редактор Ц. О. ОЧИРОВ.

ТААБАРИНУУД

1. Саһан дээрэ сад аяга. (Наран).
2. Мүльһэн дээрэ мүнгэн аяга. (Һара)
3. Хүхэ үхэр модон дэрэтэй. (Һүхэ)
4. Ехэ гэр, бага гэр. Бага гэртэнь балшар хүүхэн. (Гутал, оймһон, хүл)
5. Малгайн шэнээн аад, харьяа шарьяа дуутай. (Сан).
6. Дүрбэн ехэ дүршэнэг арбан хоёр һэлюутэй, хоёр һайхан сонхотой. (Жэлэй дүрбэн саг, арбан хоёр һара).
7. Хара хонин: «бай, бай» гэнэ. Сагаан хонин: «яба, яба» гэнэ. (Газар саһан хоёр).
8. Табхар лама тархяа нагшаба. (Домбор, хэсэ).
9. Һүзэггүй болоод, мүргэлшэ, нүгэлгүй болоод хараалша. (Худагай дүүшэгэ)
10. Төөрсэхэн хүбүүн боожо үхэбэ. (Тобшо тобшолхо).
11. Далайда далан сонхо. (Гүльмэ, губшуур, зүдхэ).
12. Абдарта арбан сабшуур. (Шүдэн).

Сергей БАЛДАЕВАЙ суглуулбариһаа.

САГАЙ УЛАРИЛ

Улаан-Үдын авиаметстанциин мэдээсэһэнэй ёһоор мүнөөдэр республика доторнай бүрхэгшэг байха, урда аймагуудта шиниг нойтон орохогүй, бэшэ газарта багахан саһан бударха. Байгал шадар шангаханаар һалхилха. Байгал шадарай урда нютагуудта 1 градус дулааһаа 4 градус хүйтэн болотор хүйтэрхэ, хойто аймагуудта 9—14, бэшэндэ 4—9. Улаан-Үдэдэ һүниндөө 16—18, үдэртөө 6—8 градус хүйтэн болохоор хүлеэгдэнэ.

Ноябриин 27—28 үдэрнүүдтэ Байгал шадар үдэртөө 2—7, бэшэ нютагуудта 7—12 градус хүйтэн байхаар багсаагдана.

Манай адрес, телефонууд:

АДРЕС ОБЪЕДИНЕННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. Улан-Удэ, улица Ленина, 35. Телефоны: редактора — 23-67, зам. редактора — 38-42, зам. редактора — 35-84, секретариата — 27-37, отделов: сельскохозяйственный — 47-59, 35-14, промышленный — 48-89, 33-61.

Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: партийной жизни — 40-49, идеологический — 24-74, 60-21, советского строительства и быта — 34-93, рабселькоров и писем — 25-41, 38-30, информации — 34-05 и перевод — 24-74.

гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров Бурятской АССР.

Н-02100. Зак. № 1148.